

Sadržaj

Saopćenja za javnost

Događaji

Mediji o medijima

Konkursi

Linija za pomoć novinarima

Mediji i pravosuđe u BiH: Pravo na slobodan pristup informacijama u pravosudnim institucijama vs. Pravo na zaštitu integriteta i tajnosti pravosudnih istraga i postupaka

Piše: Admir Katica

Uloga odgovornih medija u društvu u kontekstu pravilnog izvještavanja o krivičnim postupcima - prezentacija s radionice -

Piše: Irhad Bilić

Govor mržnje u medijima u Bosni i Hercegovini

Piše: Marko Vejić

Jesu li mediji i pravosuđe na 'istoj strani'?

Piše: Vera Soldo

Govor mržnje u elektronskim medijima

Piše: Azra Maslo

Govor mržnje u elektronskim medijima: sloboda govora ili kršenje ljudskih prava?

Piše: Vladana Vasić

Transparentnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini u domenu procesuiranja koruptivnih krivičnih djela

Piše: Erna Mačkić

Parlamentarizam u Kalinoviku: Oko javnosti samo u Poslovniku

Piše: Milanka Kovačević

Isti zakon a različita praksa

Piše: Renata Radić - Dragić

Odnos medija i pravosuđa

Piše: Marjana Popović

Prokativnost tužilaštava u radu sa medijima sa posebnim osvrtom na krivična djela organizovanog kriminala i korupcije

Piše: Nina Hadžihajdarević

Važnost i koncepti odnosa s javnošću u tužilaštvima

Piše: Samir Beganović

Decembarsko izdanje E-novinaru posvećeno je govoru mržnje i odnosu između medija i pravosudnih institucija.

Prema Preporuci Komiteta Vijeća Evrope br. 20 o govoru mržnje, iz 1997. godine, govor mržnje podrazumijeva sve oblike izražavanja koji šire, podstiču, promoviraju ili opravdavaju mržnju među rasama, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući netoleranciju izraženu kroz agresivni nacionalizam, etnocentričnost, diskriminaciju ili neprijateljstvo prema manjinama, imigrantima i ljudima imigrantskog porijekla. U krivičnim zakonima Bosne i Hercegovine, govor mržnje nije definisan kao posebno krivično djelo, što otvara mogućnost manipulacije i različitog tumačenja kako od strane počinitelja, tako i od pravosudnih institucija.

Prema podacima Linije za pomoć novinarima, česte su situacije da u pojedinačnim slučajevima govora mržnje prema novinarima, pravosudni organi ne prepoznaju govor mržnje kao krivično djelo. Baš zbog toga, značajna je uloga civilnog društva i novinara, u borbi protiv govora mržnje prema svim građanima, kako bi se stvorila jasna praksa u razlikovanju govora mržnje od uvrede, prijetnje, klevete i slično.

Više na ovu temu, ali i iz različitih aspekata, za ovo izdanje E - novinar-a, pišu Azra Maslo iz Regularne agencije za komunikacije, Vladana Vasić iz Sarajevskog otvorenog centra i Koalicije za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje i Marko Vejić, novinar RTRS-a.

Drugi dio biltena obrađuje odnos medija i pravosudnih institucija, odnosno pravo na slobodan pristup informacijama u pravosudnim institucijama u odnosu na pravo na zaštitu integriteta i tajnosti pravosudnih istraga i postupaka.

Na dvodnevnom seminaru na ovu temu, održanom 28. - 30.10. u Međugorju, zaključeno je da je potrebno više raditi na edukaciji u oblasti komunikacije s javnošću i većoj transparentnosti pravosudnih institucija prema javnosti te da se organiziraju međusobne posjete medijskih profesionalaca i djelatnika iz pravosuđa. Značajan korak naprijed bi bio i uvođenje samoregulacije i regulacije, odnosno samoprocjene kvalitete i stručnosti samih novinara koji izvještavaju o radu pravosudnih institucija, što uključuje i monitoring medijskih izvještaja iz pravosuđa, jer se po njemu može procijeniti koliko se poštuju etički standardi.

U cilju jačanja svjesti o značaju međusobne saradnje medija i pravosudnih institucija i ostalih institucija koji su donosioci odluka, za ovo izdanje biltena E – novinara, pišu

Vera Soldo, urednica iz Mostara,

Irhad Bilić, Pravni savjetnik u Kabinetu predsjednika Suda BiH,

Admir Katica, Šef Kabineta Predsjedništva Visokog sudskog i tužilačkog vijeće Bosne i Hercegovine,

Milanka Kovačević, novinarka portala Direkt,

Samir Beganović, sekretar Tužilaštva Brčko Distrikta BiH,

Renata Radić Dragić, novinarka Centra za istraživačko novinarstvo,

Nina Hadžihajdarević, stručna saradnica za odnose sa javnošću Federalno tužilaštvo BiH,

Marjana Popović, zamjenica šefa kabineta u Visokom sudskom i tužilačkom vijeću i

Erna Mačkić, novinarka BIRN-a.

Rea Adilagić, urednica E-novinara

Mediji i pravosuđe u BiH:

Pravo na slobodan pristup informacijama u pravosudnim institucijama vs. Pravno na zaštitu integriteta i tajnosti pravosudnih istraga i postupaka

Piše: Admir Katica

Herceg etno selo, Međugorje, 28. - 30. oktobar 2018. godine

Pitanje suradnje i komunikacije medija i pravosuđa, je, sasvim sigurno, ugaoni kamen, razvoja zdrave percepcije cjelokupne javnosti o osnovnim pojmovima pravde i funkcionisanja pravosuđa (s jedne strane) te ostvarenja funkcije medija u demokratskom društvu.

Sastanak održan u Herceg etno selu kod Međugorja, kao jedan u nizu sastanaka održanih u organizaciji udruženja „BH Novinari“ a uz podršku Vijeća Evrope, je istinski doprinos razvoju povjerenja i partnerstva glasnogovornika pravosudnih institucija i predstavnika medija, te uspostavi najboljih praksi kako bi ciljevi te saradnje bili ostvareni.

Drago mi je što su na ovaj skup pozvane osobe koje su veza između pravosuđa i javnosti, a to su glasnogovornici pravosudnih institucija koji svojim svakodnevnim radom nastoje približiti rad institucija u kojima su zaposleni. Ta komunikacija između pravosuđa i javnosti, koja se najčešće ostvaruje putem medija, od izuzetne je važnosti, stoga mi je drago da smo bili u prilici otvoreno razgovarati sa novinarima o svim izazovima sa kojima se susrećemo i da smo, sasvim sigurno, uspjeli, ako ne poboljšati saradnju, barem pokušali razumjeti jedni druge. Svjesni smo napora koji mediji ulažu da bi građanima približili rad pravosudnih organa. Znamo kako su kratki rokovi, kako je važno imati zvaničnu izjavu u momentu kada je određena tema aktuelna i koliko, zapravo, mediji prate rad pravosuđa i kolika očekivanja imaju upravo od ovog stuba vlasti.

Znamo da postoji negativna percepcija građana vezana za rad pravosuđa. Mi koji radimo u ovom sektoru se ne bi složili da je sve baš tako 'crno' kako se prezentira, ali smo svjesni da je nepovjerenje javnosti posljedica, između ostalog, nedovoljnog stepena efikasnosti pravosuđa u smislu dužine trajanja postupaka, prolongiranih rokova za procesuiranje predmeta ratnih zločina, nedovoljnog procesuiranja predmeta korupcije, pitanja izbora najkvalitetnijih kandidata za sudije i tužioce kao i neujednačene sudske prakse i drugih problema, ne nužno pravosudnih problema, koje pridonose sveukupnoj negativnoj percepciji javnosti u odnosu na društvo u kojem žive.

Svakako, smatram da je veliki problem to što se uslijed globalnog trenda hiperprodukcije vijesti, koje se u suštini baziraju na senzaciji, veoma teško plasiraju vijest o „oz-

Drago mi je što su na ovaj skup pozvane osobe koje su veza između pravosuđa i javnosti, a to su glasnogovornici pravosudnih institucija koji svojim svakodnevnim radom nastoje približiti rad institucija u kojima su zaposleni. Ta komunikacija između pravosuđa i javnosti, koja se najčešće ostvaruje putem medija, od izuzetne je važnosti, stoga mi je drago da smo bili u prilici otvoreno razgovarati sa novinarima o svim izazovima sa kojima se susrećemo i da smo, sasvim sigurno, uspjeli, ako ne poboljšati saradnju, barem pokušali razumjeti jedni druge.

Saopćenja za javnost

02.11.2018.

Tražimo od države BiH preuzimanje odgovornosti za nekažnjivost napada na novinare

06.12.2018.

UO BH novinari: Oštre osude kršenja prava na slobodu izražavanja na TVSA

25.12.2018.

UO BH novinari: Javni protest MUP-u Republike Srpske i Policijskoj upravi Banja Luka zbog privođenja na informativni razgovor novinara Vladimira Šuška

Događaji

17.10.2018.

Mediji u predizbornoj kampanji izvještavali pristrasno

27.10.2018.

Osiguranje- neistražena oblast za novinare

30.10.2018.

Kroz bolju suradnju sudova i medija povećati povjerenje u bh. pravosuđe

13.11.2018.

Medijska i oglašivačka industrija: Donijeti Zakon o oglašavanju u BiH

Mediji o medijima

05.11.2018.

Sutra protestno okupljanje novinara u Banjaluci

09.11.2018.

HRVATSKA: Podnesena prva prijava zbog širenja lažnih vijesti

09.11.2018.

BIJELA KUĆA UKINULA PROPUSNICU NOVINARU CNN-a

28.11.2018.

Slovenski sud osudio Janšu na uvjetnu zatvorsku kaznu jer je novinarka nazvao medijskim "prostutkama"

Konkursi

11.01.2019.

KONKURS ZA NOVINARSKU NAGRADU ZA STUDENTE/ICE NOVINARSTVA I KOMUNIKOLOGIJE

05.02.2019.

Otvoren konkurs za novinarske stipendije, rok za prijave 6. mart

25.02.2019.

Konkurs za posao: Program asistent

Takođe i unutar samog pravosuđa, postoji otpora prema saradnji sa medijima i nepoznavanja ili neuvažavanja značaja komunikacije između pravosuđa i javnosti. Još uvijek je dosta prisutno „tradicionalno“ ponašanje koje je isključivalo transparentnost pravosudnih institucija na način koji je primjeren savremenim, demokratskim društvima i globalnim trendovima komunikacije.

biljnim“ temama poput onih koje su karakteristične za pravosuđe. Dodatnu teškoću predstavlja prezentovanje ovih tema na objektivan način, sa tačnim informacijama, potvrđenim iz više izvora. Takođe, generalno gledajući, često izvjestioci o pravosuđu nisu specijalizovani za ovu oblast a česta fluktuacija i preopterećenost novinara njihovim brojnim obavezama čini njihovu edukaciju i specijalizaciju u oblasti pravosuđa, ako uopšte mogućom, a onda zasigurno teško izvodljivom.

Takođe i unutar samog pravosuđa, postoji otpora prema saradnji sa medijima i nepoznavanja ili neuvažavanja značaja komunikacije između pravosuđa i javnosti. Još uvijek je dosta prisutno „tradicionalno“ ponašanje koje je isključivalo transparentnost pravosudnih institucija na način koji je primjeren savremenim, demokratskim društvima i globalnim trendovima komunikacije.

Nadalje, unutar pravosuđa postoje pojedinci koji svojim istupima u javnost, ne doprinose konstruktivnom dijalogu i izgradnji i unaprjeđenju reputacije sistema iz kojeg dolaze, nego dodatno podgrijevaju senzacionalizam i spekulacije iznoseći činjenično neproverljive podatke, nerealnu, jednostranu ili iskrivljenu sliku o pravosuđu, što dovodi do erozije napora na izgradnji digniteta pravosuđa.

Nažalost, moram istaći i da pojedini subjekti iz političke sfere, svojim izjavama koristeći pristran i dodatnim provjerama nesklon medijski prostor, svjesno narušavaju reputaciju pravosudnih institucija u cilju ostvarivanja vlastiti koristi, ne razmišljajući pri tome o primarnoj potrebi svakog ljudskog bića pa tako i potrebi građana naše zemlje za sigurnošću koja se, između ostalog, ogleda i kroz stabilan i pravičan pravosudni sistem jedne zemlje.

Zaštita integriteta pravosudnih institucija i njihove nezavisnosti kroz unapređenje saradnje i razumijevanja između novinara i predstavnika pravosuđa je u fokusu VSTV-a već dugi niz godina. Brojne su aktivnosti koje je Vijeće poduzimalo u prethodnom periodu kako bi se medijima približio rad pravosuđa, kako bi shvatili važnost svih procesa u sudovima i tužilaštvima koji vode do pravosnažne odluke, a ujedno nije zaboravljena ni važnost medijskog izvještavanja i zahtjeva medija upućenim kako VSTV-u, tako i pravosudnoj zajednici u cjelini. Navest ću vam samo neke od aktivnosti koje smo imali u prethodnom periodu, a koje za cilj imaju pristupiti komunikaciji sa javnošću na strateški način. VSTV trenutno radi na izradi i usvajanju Komunikacijske strategije koja bi trebala uključivati i smjernice za komuniciranje sa javnošću i za sve pravosudne institucije, a sa jasnim ciljem da se pravosuđe otvori javnosti na način kako je to realno u svjetlu zaštite integriteta i tajnosti pravosudnih istraga i postupaka. I na ovom sastanku je identificirano da je jedan od glavnih problema neujednačenost komunikacijske prakse pojedinih pravosudnih institucija, te će VSTV BiH na ovaj način učiniti napor da se taj cilj dostigne.

Izdvojit ću istraživanje koje smo proveli još prije dvije godine putem ankete sa 45 pitanja koja su se odnosila na postojanje komunikacijske strategije i kadrovske resurse unutar sudova, komunikacijske kanale, percepciju javnosti o radu pravosudnih institucija i kvalitet saradnje sa medijima. Generalni zaključak donesen na temelju istraživanja bio je evidentno pasivan odnos sudova spram medija i komunikacije s javnošću, nedostatak strateškog pristupa u ovoj oblasti, uz izostanak korištenja osnovnih sredstava/kanala za komunikaciju sa javnošću i medijima. Takođe je zaključeno da je potrebno uložiti izuzetno mnogo napora u motivaciji za poduzimanje konkretnih aktivnosti vezanih za saradnju sa medijima i komuniciranje sa javnostima i dalje približavanje ove oblasti predsjednicima sudova, sudijama i zaposlenicima nadležnim

VSTV je u potpunosti posvećen ostvarivanju potpune otvorenosti i transparentnosti u radu pri tome uvažavajući sve konstruktivne kritike vezane za rad VSTV-a i bosanskohercegovačkog pravosuđa koje predstavljaju dobru osnovu za dalje unaprjeđenje funkcionisanja pravosuđa i reforme u ovom sektoru.

za ovu oblast.

Glas novinara, odnosno mišljenje sedme sile čuli smo na okruglom stolu koji smo također organizovali prije dvije godine. Novinari i urednici vodećih medijskih kuća u Bosni i Hercegovini su, u otvorenom razgovoru sa predstavnicima VSTV-a, imali priliku da ukažu na poteškoće s kojima se susreću prilikom izvještavanja o radu pravosudnih institucija te da predlože modalitete za njihovo rješavanje.

Moderatori ovog skupa, uvažene kolege eksperti za medijska pitanja iz Holandije i Norveške Bart Rijes i Ivar Arnstad, kao jednu od mjera, predložili su pripremu smjernica kojima bi se uspostavio balans između principa transparentnosti i interesa javnosti s jedne, te zaštite privatnosti s druge strane. Takođe su istakli potrebu za uspostavljanjem pozicije glasnogovornika u pravosudnim institucijama kao fascilitatora komunikacije između novinara i nosilaca pravosudne funkcije i „sudija za medije“ kao novog instituta koji bi bio na raspolaganju novinarima za pojašnjenje sudskih procedura i bolje razumijevanja načina na koji sudski sistem funkcioniše. Predložene su i konkretne mjere za unaprjeđenje procedura audio-vizualnog snimanja sudskih ročišta, te poboljšanja saradnje kroz organizovanje direktnih susreta između predsjednika sudova i VSTV-a i urednika i novinara u BiH. Publikacija o aktivnostima sudova napisana jezikom svakodnevnice, takođe je predložena kao jedna od mjera za postizanje većeg nivoa znanja i razumijevanja između pravosuđa i medija.

Svi ovi prijedlozi se razmatraju u okviru rada Radne grupe za izradu Komunikacijske strategije VSTV-a BiH i služe kao osnova za izradu dokumenta koji će, nadamo se, biti usvojen početkom naredne godine i koji će dati jasne smjernice pravosudnim institucijama u Bosni i Hercegovini na koji način komunicirati poruke javnosti. Pravosuđe ne može biti u vakuumu i ne može se smatrati nedodirljivim i izdvojenim od ostatka društva. Samo blagovremenim i tačnim informisanjem javnosti mi možemo pokušati promijeniti sliku pravosuđa u javnosti.

VSTV je u potpunosti posvećen ostvarivanju potpune otvorenosti i transparentnosti u radu pri tome uvažavajući sve konstruktivne kritike vezane za rad VSTV-a i bosanskohercegovačkog pravosuđa koje predstavljaju dobru osnovu za dalje unaprjeđenje funkcionisanja pravosuđa i reforme u ovom sektoru.

Vjerujem da će i kolege mediji prepoznati ovu spremnost VSTV-a te da će, u budućnosti, dati prostora i manje atraktivnim temama, a koje građanima mogu dati jasnu sliku na koji način funkcioniše pravosuđe, sa kojim izazovima se susreće i na koji način osigurava vladavinu prava u našoj zemlji.

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

Slobodan Vasković, Blogger iz Banja Luke – Republičko javno tužilaštvo je dana 11.10.2018.godine na svojoj internet stranici objavilo poziv na saslušanje Slobodanu Vaskoviću usvojtvu svjedoka. Linija za pomoć novinarima je angazovala advokata za ovaj slučaj.

Marko Divković, Dopisnik BHT-a ITC Tuzla - Marko Radoja urednik IP BHT dao instrukciju urednicima BHT 1 da ne saraduju sa Markom Divkovićem, novinarem, urednikom-producentom 1 u BHT 1. Linija za pomoć novinarima dostavila pismo generalnom direktoru BHRT-a Belminu Karamehmedoviću i direktoru Nikoli Markoviću, da se izjasne u vezi sa incidentom koji se desio u BHT, Belmin Karamehmedović, generalni direktor BHRT-a nas je informisao da je instrukcija Marka Radoje urednika ITC-a odmah stavljena van snage a da je Marko Divković na licni zahtjev „razriješen“ dužnosti koordinatora u ITC Tuzla.

Kojić Mladen, novinar - Jedan svjetski brend ukrao je njegove fotografije i potpisao ih kao autorsko djelo benda iz BiH koje je fotografisao. Niko nije tražio dozvolu da koristi ime novinara kao ni fotografije, a nije ni potpisan on, ni mediji gdje je to objavljeno. U ovom slučaju novinaru je pružen pravni savjet.

Enisa Skenderagić, urednica TV SA - Vijeće uposlenika je poslalo Žalbu Liniji za pomoć novinarima radi kršenja prava na slobodu izražavanja i zavođenje cenzure na

Uloga odgovornih medija u društvu u kontekstu pravilnog izvještavanja o krivičnim postupcima - prezentacija s radionice –

Piše: Irhad Bilić

Uloga sudova u jednom društvu nije samo da presuđuje konkretne predmete, već da, kao društvena institucija kojoj je zadaća zaštita ljudskih prava i sloboda, prati ostvarivanje ljudskih prava u društvu i na prikladan način reaguje. Tokom nekoliko mjeseci praćenja medijskog izvještavanja o Sudu Bosne i Hercegovine i predmetima koji se vode pred ovim sudom, a zbog uočenih neobjektivnih i neprofesionalnih medijskih izvještaja, Sud je izdao sadržajno saopštenje za javnost kojim ukazuje na negativnu tendenciju, podsjetivši na osnovne standarde u izvještavanju o sudskim postupcima. Također, nadležne institucije, međunarodne organizacije, mediji i novinari pozvani su na unapređenje normative, intenziviranje edukacije i vraćanje izvještavanja u okvire važećih standarda.

Posmatrajući predmetni sistem izvještavanja uviđamo tri segmeta: 1) Sud – izvor informacija, 2) mediji – prenosilac informacija i 3) javnost – korisnik informacija. Sud u okviru svoje krivične nadležnosti procesuirao počinioce krivičnih djela koje optuži Tužilaštvo BiH. U oblasti informisanja to znači da Sud proizvodi informacije koje putem medija upućuje javnosti, krajnjem korisniku. U tom procesu uočena je tendencija neobjektivnog, neprofesionalnog, netačnog i pežorativnog izvještavanja. Dakle, u nekim medijima dolazi do svojevrsnog iskrivljivanja informacija koje Sud uputi javnosti, odnosno transformacije informacija koje na najgrublji način javnosti predstavljaju krivu sliku o predmetima, sudijama i Sudu.

U ovom kontekstu, Sud nije mogao imenovati takve medije, jer je riječ o ustanovljenoj tendenciji i o toj tendenciji je saopštenjem i govoreno. Svako suprotno postupanje dovelo bi do poticanja javne konfrontacije medija i Suda, što nije namjera niti Sud može učiti u „javnu arenu“. Sud, kao društveno odgovorna i transparentna institucija, ukazujući na nepravilnosti u praksi teži vraćanju javnog diskursa u okvire standarda, sve u cilju tačnog i objektivnog informisanja javnosti.

Članom 10 stav 2 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda propisana je mogućnost zakonskog ograničavanja slobode izražavanja ukoliko je to u demokratkom društvu neophodno radi, između ostalog, zaštite autoriteta i nepristrasnosti suda. Važeći propisi Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine, koja je jedini regulator medijskog prostora u državi, sadrže određene norme u pogledu izvještavanja o sudskim postupcima, ali oni bi mogli biti dodatno unaprijeđeni kako bi se tendencija neprofesionalnog, netačnog i pežorativnog izvještavanja o sudskim postupcima, sudijama i Sudu spriječila i izvještavanje vratilo u standarde objektivnog i istinitog. Navedeno ne podrazumijeva neprimjereno ograničavanje novinarskih sloboda ili tzv. „cenzuru“, jer takvi standardi već postoje samo što nisu ove pravne snage.

Savremeno doba u novinarskom poslu podrazumijeva deregulaciju, odnosno kurs prebacivanja normative djelatnosti koja uređuje medijsko izvještavanje na nezavisna udruženja novinara. Zaista, u našoj državi postoji cijeli niz takvih akata – kodeks novinarske etike, preporuke za rad, smjernice o izvještavanju. Posebno je meritoran i detaljan akt “Preporuke za medijske izvještače sa sudova u izvještavanju o istragama i sudskim procesima”. Praksa pokazuje a Sud uočava kao tendenciju o kojoj je riječ, da taj nivo regulacije nema snagu uspostavljanja pravilnog procesa informisanja. Zbog tog je neophodna jedna precizna normativna

Kantonalnoj televiziji Sarajevo (TVSA) koje je uslijedilo nakon što su u emisiji „Dobre vribacije“ objavljenе karikature umjetnika i karikaturiste Filipa Andronika. Kritici i cenzuri je izložena urednica Enisa Skenderagić od strane Uprave TV SA i Štranke Demokratske akcije. Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari izdali su Saopćenje za javnost i pozvali sve novinare na solidarnost u borbi za nezavisnost i integritet novinarkse profesije. Također su pozvali MUP Kantona Sarajevo da istraži direktne prijetnje smrću i na linč koje su upućene umjetniku Filipu Androniku. Regulatorna agencija za komunikacije je izdala Saopćenje da emisija na TVSA u kojoj je gostovao karikaturista nije sporna i da osuđuju pritisak na urednicu.

„Još jedna sramotna presuda Suda BiH zbog ratnog zločina nad ..., zločin dokazan, kazna ispod zakonskog minimuma. (...) Nevjerovatno je obrazloženje sudskog vijeća, da je bilo preživjelih i zato se izriče kazna ispod zakonskog minimuma. Dakle, takve pravosudne institucije zaista ne zaslužuju da postoje. (...) Da li će drugostepeni organ pokušati da spase bar minimum dostojanstva bh pravosuđu u predmetu .. ili će dozvoliti da ono potone dublje od dna i do kada će sudije bogate ratne prošlosti poput PP u ovom slučaju sjediti u sudskim vijećima!?“

regulacija više snage od postojeće, kako bi se spriječilo vrijeđanje ugleda i dostojanstva sudija odnosno autoriteta i nepristrasnosti Suda. Legitimna kritika je dobrodošla, ali zloupotrebe slobode izražavanja s drugačijim ciljem od informisanja javnosti ne potpadaju pod član 10 stav 1 Evropske konvencije. Uočava se težnja da se tendencioznim izvještavanjem proizvede određeno javno mnijenje, a ne da se javnost informiše na objektivan i istinit način s ciljem da javnost sama izgradi stav o radu Suda.

Ustanovljena tendencija, koju je Sud identifikovao i saopštenjem ukazao na nju, nije bez činjenične osnove, odnosno bazirana je na primjerima kojima obiluje naš medijski prostor. Nužno je ponoviti ranije kazanu napomenu, u primjerima koji slijede izostavljene su odrednice koje ukazuju na konkretan medij, jer namjera Suda nije da adresira, proziva i potiče na konfrontaciju već da ukaže na postupanje mimo standarda, retrogradnu praksu koja u krajnoj liniji znači i kršenje ljudskih prava i sloboda.

Navedeni primjeri nedvosmisleno ukazuju na cijeli niz različitih povreda i predstavljaju negativnu praksu nepriličnu demokratkom društvu:

„Još jedna sramotna presuda Suda BiH zbog ratnog zločina nad ..., zločin dokazan, kazna ispod zakonskog minimuma. (...) Nevjerovatno je obrazloženje sudskog vijeća, da je bilo preživjelih i zato se izriče kazna ispod zakonskog minimuma. Dakle, takve pravosudne institucije zaista ne zaslužuju da postoje. (...) Da li će drugostepeni organ pokušati da spase bar minimum dostojanstva bh pravosuđu u predmetu .. ili će dozvoliti da ono potone dublje od dna i do kada će sudije bogate ratne prošlosti poput PP u ovom slučaju sjediti u sudskim vijećima!?“

„Dokazano je da su u napadu na izbjegličku kolonu i u likvidaciji učestvovali, ali „bili su u zabludi o statusu žrtava“, skandalozno je obrazloženje Sudskog vijeća.“

„Sud BiH danas je ponovo dokazao da pred pravdom nisu svi jednaki“

„Skandalozno: XY oslobođen od optužbe za genocid u ...“

„Nisu se osvrnale sudije ni na vapaje zaštićenog svjedoka ...“

„Sudiji dokazi nedovoljni za pritvor ...? Iako je Sud BiH utvrdio osnov sumnje da je ... , što proizlazi iz zapisnika sa ročišta o određivanju pritvora ratnom zločincu, u koji je ... imao uvid, to sudiji ... nije bilo dovoljno za donošenje takve odluke. (...) Odluka je utoliko nelogičnija što je Sud u ovom slučaju utvrdio osnov sumnje, navodi ...“

„Nažalost, pokazalo se da sudije Suda BiH nemaju elementarna znanja o događajima na određenom prostoru...“

„Većina imena sa liste prijavljenih (sudija) i ranije je dovođena u vezu sa nečovječnim postupanjem u ratu i podrškom zločinima, o čemu su svjedočili ... logoraši i zarobljenici.“

„Ekskluzivno: Sudija ... proslavlja oslobađajuću presudu ...“

„Osim što se Sud BiH ... opasno približio ambisu jednonacionalne - ... institucije ...“

„U ratu mučitelj, danas sudija Suda BiH“

Svakako da je ovih primjera daleko više i ovdje izabrani su samo s ciljem ilustracije činjeničnog osnova ustanovljene tendencije.

Tendencija o kojoj je riječ ima nekoliko svojih pojavnih varijanti: pežorativne aluzije, predstavljanje predmeta iz vizure jedne od strana, krivo tumačenje procesnih radnji, činjenica, dokaza, argumenata, zadiranje u privatnost, ekskulpiranje – inkriminiranje, neprimjereni komentari (pritisak) u pogledu daljeg toka postupka itd. Sve ovo može se identi-

Vraćanje izvještavanja o sudskim postupcima, sudijama i Sudu u okviru standarda, odnosno sprečavanje daljeg razvoja retrogradne tendencije o kojoj je riječ, moguće je kroz: 1) normativu, 2) identifikaciju i komuni-

Govor mržnje koji se ne sankciniše ili ne osuđuje, šalje mladima poruku da je to nešto što je opšte prihvatljivo i dozvoljeno, da možete govoriti šta god vama padne na pamet i da zbog toga nećete imati nikakve posljedice.

fikovati kao problem, koji primjerima pokazano – imamo.

Vraćanje izvještavanja o sudskim postupcima, sudijama i Sudu u okviru standarda, odnosno sprečavanje daljeg razvoja retrogradne tendencije o kojoj je riječ, moguće je kroz: 1) normativu, 2) identifikaciju i komunikaciju i 3) edukaciju. Normativnom djelatnošću može se dovesti do postepenog smanjivanja retrogradne prakse i ona nije prijetnja ograničenjima slobode izražavanja već svojevrsno profesionaliziranje i standardizacija. Postoji prostor da se to uradi i Sud će rado doprinijeti takvim nastojanjima. Važan aspekt rješenja je i identifikacija i komunikacija, odnosno da se na različitim nivoima razgovara o ovoj tendenciji, obzirom da ćutanje na neki način doprinosi progresiji negativne prakse. Na koncu, intenzivnom edukacijom učesnika procesa informisanja javnosti o sudskim postupcima prethodna dva aspekta rješenja nalaze svoj neposredan i praktičan izraz. Najveći je teret upravo na onima kojima je izvještavanje o sudskim postupcima svakodnevni radni zadatak i stalni izazov.

Sud Bosne i Hercegovine pozdravlja napore svih stručnih tijela, institucija i organizacija koji doprinose profesionalizaciji medija i sa svoje strane će ulagati napore u transparentnom, efikasnom i zakonitom distribuisanju informacija o svom radu.

Govor mržnje u medijima u Bosni i Hercegovini

Piše: Marko Vejić

“Govor mržnje predstavljaju sve vrste govora kojima se širi, potiče ili opravdava rasna seksualna ili nacionalna netrpeljivost, ksenofobija, antisemitizam, vjerski i drugi oblici mržnje temeljeni na netrpeljivosti”. Ovo je definicija koja bi s obzirom na to da je govor mržnje sve učestaliji u medijima trebalo da bude istaknuta u svim, posebno online medijima.

Kada je riječ o govoru mržnje, važno je razgraničiti ono što se može shvatiti kao govor mržnje, od onoga što pravosuđe propisuje kao govor mržnje. Govor mržnje uglavnom mora biti usmjeren prema nekoj ranjivoj grupi stanovništva, ali to nije nužno.

Promocija nasilja, prijetnje, diskriminacije, te pozivi na linč, već godinama su prisutni u javnom prostoru BiH. Kultura dijaloga gotovo da i ne postoji. Postavlja se pitanje: zašto je to tako?

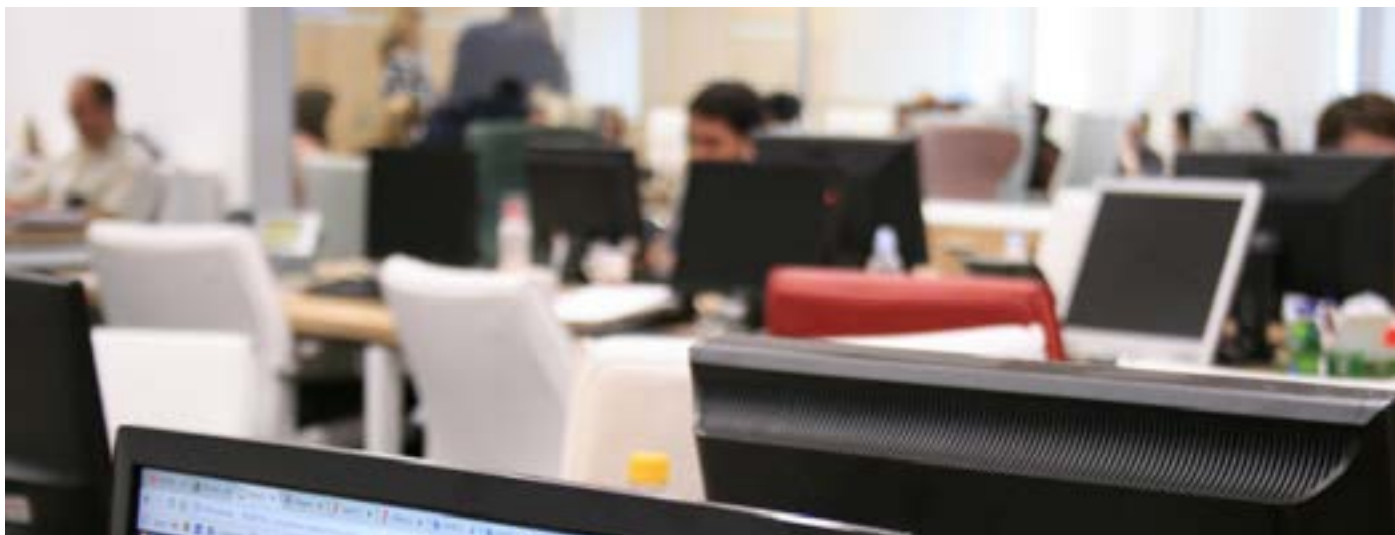
Svaki novinar u ovoj zemlji zna da je govor mržnje nedopustiv, međutim, ne čini svaki novinar mnogo da do takvog govora ne dođe.

S obzirom na to da mediji imaju značajan i, rekao bih, presudan uticaj na javno mnjenje, govor mržnje, koji mediji prenose, uvijek ima nesagledive posljedice. Zato je važno znati šta je potrebno uraditi i koji su to mehanizmi koji mogu zaustaviti širenje govora mržnje. Mediji u BiH se konstantno pozivaju na uzdržavanje od govora mržnje, ali da li se situacija promijenila na bolje?

Statistika, posebno ona koja dolazi od regulatora, kaže da se situacija promijenila. Ali to i dalje nije ni približno onome kako bi trebalo da bude.

Govor mržnje koji se ne sankciniše ili ne osuđuje, šalje mladima poruku da je to nešto što je opšte prihvatljivo i dozvoljeno, da možete govoriti šta god vama padne na pamet i da zbog toga nećete imati nikakve posljedice. U takvoj atmosferi, gdje se dozvoljava mržnja, postoji pravna nesigurnost i strah u društvu, strah među građanima.

Govor mržnje u BiH prolazio je kroz više faza. Najviše se osjetio devedesetih godina kada je na ovim prostorima vođen rat. Najviše je bio usmjeren prema nacionalnim grupama. Iako se mislilo da će govor mržnje nestati

Ono što posebno zabrinjava jeste činjenica da je mali broj primjera u kojima je govor mržnje kažnjen pravosudnim presudama, posebno onih primjera izrečenih u online medijima. Kada se i dogodi postupak, ispostavi se da takvi mediji uglavnom ne postoje, nisu registrovani, poluugašeni su, ne zna se ko su urednici i slično.

Upravo zbog takve situacije, vrlo je teško spriječiti širenje ili podsticanje govora mržnje. Mediji u BiH danas najčešće prenose „zapaljiv“ rječnik koji najčešće koriste političari, posebno u izbornim mjesecima, kada takvim rječnikom dobijaju političke poene.

završetkom ratnih dešavanja, nažalost, ponovo je vraćen u javni diskurs.

Tada, a i danas je tanka linija između govora mržnje i slobode govora. Tako se nerijetko mogu čuti različita opravdanja za govor mržnje, poput one da je to zapravo nečija sloboda izražavanja i slično.

Treba jasno potcrtati to da se govor mržnje, nikad i ni u jednom slučaju, ne može svrstati pod slobodu nečijeg izražavanja ili mišljenja.

Ono što posebno zabrinjava jeste činjenica da je mali broj primjera u kojima je govor mržnje kažnjen pravosudnim presudama, posebno onih primjera izrečenih u online medijima. Kada se i dogodi postupak, ispostavi se da takvi mediji uglavnom ne postoje, nisu registrovani, poluugašeni su, ne zna se ko su urednici i slično.

Upravo zbog takve situacije, vrlo je teško spriječiti širenje ili podsticanje govora mržnje. Mediji u BiH danas najčešće prenose „zapaljiv“ rječnik koji najčešće koriste političari, posebno u izbornim mjesecima, kada takvim rječnikom dobijaju političke poene.

Činjenica je i da je društvo u BiH duboko polarizovano. Upravo zbog toga govor mržnje često nailazi na odobravanje, što posebno zabrinjava. Stičem utisak, da veliki broj građana podržava govor mržnje, posebno onaj koji dolazi od političara. Ono što posebno zabrinjava jeste činjenica da popularnost onih koji se služe govorom mržnje raste iz dana u dan.

Govor mržnje se može spriječiti na tri načina: Prvi, i najrigorozniji, jeste sankcionisanje onih koji ga šire ili podstiču. Drugi je edukacijom, i treći, možda i najbolji način, jeste javna osuda takvih govora.

Činjenica je da u BiH postoji veliki broj medija koji nisu profesionalni, koji su nastali najčešće zbog određenih političkih ciljeva i upravo ti mediji stvaraju kampanje širenja govora mržnje. Huškaju čitaoce na određene ljude koje oni po svom ključu izaberu.

Govor mržnje danas je najviše prisutan u online medijima posebno u rubrikama „Komentari“ u kojima se građanima daje mogućnost ostavljanja komentara, odnosno iznošenja vlastitog mišljenja. Brojni od tih komentara nerijetko prelaze granicu dozvoljenog.

Pojedini portali su govor mržnje, koji se pojavljuje u ovakvim rubrikama, riješili na možda i najbolji način – ukinuli su mogućnost postavljanja komentara. To je najbolje rješenje, posebno ukoliko medij nema novca da plati moderatore koji bi brisali komentare u kojima je prisutan govor mržnje.

Mediji su dužni omogućiti mjere kojima će se spriječiti govor mržnje. Virtualna mržnja se mora staviti pod kontrolu i tu ne smije biti dileme. Država je ta koja se po uzoru na njemački model sankcionisanja govora mržnje

Ukoliko bismo govor mržnje rješavali edukacijom, to bi podrazumijevalo širi i ozbiljniji pristup, posebno u obrazovnom sistemu. U osnovnim školama bi bilo neophodno naglašeno govoriti o demokratizaciji i širenju svijesti o potrebi kulturnog dijaloga u svim segmentima društva. Ovo je proces koji bi trajao nekoliko godina ili decenija.

mora dobro pozabaviti ovim problemom i najrigoroznije kažnjavati one medije koji prenose govor mržnje. Takođe je važno i kazniti one koji koriste govor mržnje.

Ukoliko bismo govor mržnje rješavali edukacijom, to bi podrazumijevalo širi i ozbiljniji pristup, posebno u obrazovnom sistemu. U osnovnim školama bi bilo neophodno naglašeno govoriti o demokratizaciji i širenju svijesti o potrebi kulturnog dijaloga u svim segmentima društva. Ovo je proces koji bi trajao nekoliko godina ili decenija.

Treći, i po meni, možda i najefikasniji metod za sprečavanje govora mržnje, bio bi taj da građani dobiju šansu da se sami opredijele. Preciznije, da oni budu ti koji će da ocijene i kritikuju takav govor.

Mediji bi trebalo da uvijek traže od građana da budu sudije. Onog trenutka kada neki političar ili javna ličnost upotrijebi govor mržnje, istovremeno bi trebalo da uslijedi i javna osuda.

Jednostavno pitanje koje bi se moglo postaviti građanima je: Da li Vi možete biti član te političke partije čiji lider ili član koristi govor mržnje, ili, da li Vi možete glasati za ovu osobu ili podržavate li Vi osobu koja ovako govori? Na taj način bi se “natjerali” političari i svi oni koji šire govor mržnje, ako ništa drugo, onda da sebi postave pitanje: da li mi je ovo bilo potrebno?

Ovakvim pristupom mediji bi napravili granicu koja bi razdvajala nedopustivo od onog što je dopustivo.

Ta granica ima poseban značaj u periodu izbornih kampanja, odnosno, kada govor mržnje zamijeni ozbiljan politički sadržaj. U nedostatku bolje priče najčešće se poseže za radikalnim izjavama koje u sebi nerijetko imaju i govor mržnje.

Mediji su ti koji to moraju prepoznati i nakon toga upotrijebiti jedan od gore pomenutih načina sprečavanja takvog govora. Ako ne zbog samih novinara i profesije, onda zbog građana na koje mediji imaju presudan uticaj.

U protivnom, govor mržnje će biti sve teže prepoznati i vrlo lako je moguće da on preraste u “legitimno” sredstvo političke borbe. Mediji, novinari, medijski regulatori i država su ti koji će u konačnici presuditi da li će tako i biti.

Država je ta koja može i mora da stane u kraj govoru mržnje, osim ako joj nije u interesu da se njeni građani međusobno mrže.

Jesu li mediji i pravosuđe na 'istoj strani?

Piše: Vera Soldo

Iako često čujemo da mediji trebaju promovirati autoritet i nepristranost pravosuđa, ipak smatram da je upravo pravosuđe najvjerodostojnija promocija sama sebi i da na, kao takvoj, zasigurno treba još puno poraditi.

Autoritet, nepristranost i profesionalnost ne postiže se medijskom promocijom, nego upravo nepristranošću i profesionalnošću. Iako bh. pravosuđe godinama radi na podizanju ljestvice standarda, profesionalnosti, učinkovitosti i nepristranosti, svjedoci smo upozorenja međunarodnih institucija da se na tom polju izazova mora još puno poraditi kako bi se dostigli europski standardi.

Na žalost, takav povod daju i brojni sudski procesi i istrage protiv samih, najviših dužnosnika u pravosuđu time šaljući poruku da se na tom polju mora još puno poraditi. Naprasne smjena nekolicine njih sa dužnosti, njihova kompromitacija te ponovno vraćanje u pravosudne institucije, pa i uz simboličnu novčanu kaznu u vidu smanjenja plaće, pa čak i međusobna, javna, optuživanja pravosudnih institucija i visokih dužnosnika u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, ali kritika iz međunarodnih institucija - više su nego ozbiljni i brojni skandali i kompromitacija koje potresa naše pravosuđe.

A koji su nedopustivi.

To baca sjenu na angažman svih djelatnika u pravosuđu koji svoje profesionalne karijere zasnivaju upravo na suprotnom.

A takvih zasigurno ima i svoj posao rade profesionalno, nepristrano.

Pri tom, često smo svjedoci da se bilo kakvo kritičko mišljenje za rad pravosuđa, doživljava dramatično, kvalificira se kao - napad na pravosuđe, što nikako nije točno.

Mediji ne mogu biti u ulozi bespogovorne, slijepe, promocije nepristranosti i autoriteta pravosuđa to je, u najmanju ruku, neprihvatljivo i neprofesionalno jer objektivnost, profesionalnost, činjenice te tako i konkretni rezultati, jedina su mjera stjecanja autoriteta, vraćanja poljuljanog povjerenja i poštovanja.

Naravno, nikako nije sve tako crno jer postoje brojni pozitivni primjeri rada koji, nekako protječu u medijskoj tišini i ostaju nepoznati javnosti.

Ali, na kraju krajeva, njihov posao je da dobro rade svoj posao.

Komunikacija medija i pravosudnih institucija

Koliko je važna komunikacija medija i pravosuđa uopće, a posebno u BiH, zemlji u tranziciji koja se još uvijek bori sa reformama svake vrste?

Ja, kao novinar s 20-godišnjim iskustvom, na ovo pitanje bih odgovorila - nemjerljivo važno.

Međutim, interesi nam se vrlo često sukobljavaju: novinari informaciju žele žurno, žele više informacija, više pojedinosti, dok je pravosuđe vrlo često ukalupljeno u svoje stroge okvire, a često imamo priliku vidjeti favoriziranje ili diskriminaciju određenih medija, kada je u pitanju davanje informacije.

Također, često se ne mogu oteti dojmu da su pojedine informacije, iz neobjašnjivih razloga prikrivene ili polovično ustupljene medijima - javnosti. Ovakvi primjeri dokaz su da su pravosudne institucije često dio problema, umjesto da budu dio rješenja.

Autoritet, nepristranost i profesionalnost ne postiže se medijskom promocijom, nego upravo nepristranošću i profesionalnošću. Iako bh. pravosuđe godinama radi na podizanju ljestvice standarda, profesionalnosti, učinkovitosti i nepristranosti, svjedoci smo upozorenja međunarodnih institucija da se na tom polju izazova mora još puno poraditi kako bi se dostigli europski standardi.

S obje strane potrebno je puno razumijevanja u komunikaciji, s primarnom težnjom - interesa javnosti, jer javnost ima pravo znati.

U svom radu susrećem se i surađujem i s pravosudnim institucijama.

Ta suradnja je zadovoljavajuća: Nakon upita slijedi kratak, šturi, ograničen odgovor, bez previše pojedinosti koje su nužne za bilo kakvo ozbiljnije i objektivno istraživanje u novinarskom prilogu.

S druge strane, ponekad se događa da odgovor čekam danima i opet ponovno - kratak odgovor, čak s jedva tri rečenice. Često se dogodi da nikada uopće i ne odgovore, da novinarski upit potpuno ignoriraju, valjda očekujući da "nastupi zastara". Takav pristup daje mjesta špekulacijama i nagađanjima i u konačnici plasiranjem u javnost netočnih, neprovjerenih informacija i to ne zaslugom novinara.

Te opstrukcije i nerazumijevanje su pogubne u izvješćivanju javnosti, ali i za profesionalan rad samog novinara, tim više što se radi o kršenju zakonskih prava novinara, što je u razvijenim demokracijama nedopustivo i čak podložno sankcijama.

„Sloboda mržnje“ uvijek se dobro prodaje

U ovom kontekstu posebno bih istaknula praćenje i izvješćivanje o sudskim procesima ratnih zločina, na koje je javnost u BiH hiperosjetljiva i takvi procesi uvijek daju povoda za raspirivanje međunacionalne mržnje.

Na žalost, u BiH pravo na slobodu izražavanje često se zloupotrebljava i smatra pravom na mržnju i pojedini mediji nekada i sami pripomažu takvoj konstataciji jer "sloboda mržnje", pogotovo kada je ona zasnovana na nacionalnoj, u ovakvoj BiH uvijek se dobro prodaje i isplati, a javno izgovorena riječ, bez obzira o kojoj se 'strani' radi, može biti iskra za novi požar – i mi novinari u svemu tome imamo veliku odgovornost.

Ono što me u posljednje vrijeme posebno šokira je ponašanje pravosudnih institucija u slučaju ubijenog mladića Davida Dragičevića gdje se tjednima ne daju informacije o ovom slučaju iako banjalučki novinar Slobodan Vasković iznosi ozbiljne optužbe na račun pravosudno-policijskih institucija, pa čak i kompromitirajuće optužbe prema najvišim dužnosnicima VSTV-a.

To je, kao i slučaj Dženana Memića, u najmanju ruku, nevjerovatno, nezamislivo u suvremenoj demokraciji ali i jednoj zemlji koja želi postati članicom Europske unije – da tisuće ljudi prosvjedima od pravosuđa traži informaciju i procesuiranje odgovornih.

Za medije se kaže da su četvrti stup razvijene, suvremene demokracije i stoga bi bilo logično da su mediji i pravosuđe "na istoj strani". U Bosni i Hercegovini još uvijek smo društvo koje razvija demokraciju, bori se s korupcijom i snažnim političkim pritiscima na svim poljima. Međutim, put napretka naše zemlje nema alternativu te bi i suradnja medija i pravosudnih institucija trebala biti bez alternative, bez sumnji i bez ograničenja uz obostranu javnu odgovornost ali i međusobno razumijevanje.

Ako to sada nije, to ne znači da ne treba inzistirati na ostvarivanju sustavne suradnje medija i pravosuđa ukoliko želimo napredno, demokratsko i transparentno društvo.

Na žalost, u BiH pravo na slobodu izražavanje često se zloupotrebljava i smatra pravom na mržnju i pojedini mediji nekada i sami pripomažu takvoj konstataciji jer "sloboda mržnje", pogotovo kada je ona zasnovana na nacionalnoj, u ovakvoj BiH uvijek se dobro prodaje i isplati, a javno izgovorena riječ, bez obzira o kojoj se 'strani' radi, može biti iskra za novi požar – i mi novinari u svemu tome imamo veliku odgovornost.

Govor mržnje u elektronskim medijima

Piše: Azra Maslo

Govor mržnje u elektronskim medijima u postratnom periodu je bio jedan od razloga upostavljanja regulacije u Bosni i Hercegovini 1998. osnivanjem Nezavisne komisije za medije, preteče Regulatorne agencije za komunikacije. U medijskom kontekstu izraz «govor mržnje» predstavlja kompleksan niz pitanja kroz koja se prepliću sloboda govora i medijsko-novinarska etika.

Definicija govora mržnje u najkraćem obuhvata govor kojim se potiče na diskriminaciju i/ili nasilje prema nekoj osobi ili grupi zbog njihove različitosti, po bilo kojem osnovu. Praksa Evropskog suda za ljudska prava je i dodatno proširila ovu definiciju zahtjevom da za postojanje govora mržnje treba dokazati i postojanje neposredne opasnosti od nasilja koje bi takav govor mogao proizvesti.

Ne postoji problematičnije pitanje za one koji se bave medijskim slobodama od onog koji se odnosi na «govor mržnje». S jedne strane, oslanjajući se na slobodu primanja i saopštavanja informacija, u skladu sa članom 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima, mediji su obavezni da informišu građane o svemu, pa i o pojavi govora mržnje. S druge strane, odluka o postupcima novinara (na nivou tekstova), ili urednika (na nivou emisija ili čitavih programa), u slučaju pojavljivanja govora mržnje, u potpunosti predstavlja – etičko pitanje.

Kada se govori o jeziku mržnje u medijima postavlja se pitanje do koje mjere je prihvatljivo ograničiti pravo na slobodu izražavanja, kada se datim mišljenjima limitiraju ili narušavaju prava drugih.

Član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima, baziran je na osnovu dva odabrana i međusobno uravnotežena stanovišta. Naime, prvo stanovište garantuje «slobodu ličnog mišljenja i primanja i saopštavanja informacija ili ideja, bez uplitanja vlasti i bez obzira na granice.» (Vijeće Evrope, 1950.).

Drugi stav koji predstavlja podršku prvom s naglaskom da ostvarenje ovih sloboda nosi i obavezu koja je može «učiniti zavisnom od formalnosti, uslova, ograničenja ili kazni koje su definisani zakonom i nužni u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, s ciljem sprječavanja kriminala ili nereda, radi zaštite javnog zdravlja ili moralnih vrijednosti, ugleda ili prava drugih, radi zaštite od objavljivanja povjerljivih podataka ili održavanja autoriteta i nezavisnosti pravosuđa». (Vijeće Evrope, 1950.).

Upravo ovo je osnova Preporuke Vijeća Evrope o «govoru mržnje», u kojoj se ističe da je informisanje javnosti o različitim oblicima netolerancije u potpunosti zaštićeno članom 10. Konvencije i može se ograničiti samo pod ovim uslovima. Na osnovu ovih međunarodnih pravnih instrumentata pitanje govora mržnje reguliše se konzistentnim pravnim okvirom, oslanjajući se na nepristrasne kriterije. Kako bi se na što adekvatniji način borila sa izazovima koje nudi medijska regulacija, Agencija je u nekoliko navrata vršila izmjene i dopune svojih pravila u cilju unapređenja regulatornog okvira. Tako je definicija govora mržnje uvrštena u regulatorna pravila prilikom revizije 2008, i tom prilikom je definisana odredba Govor mržnje. Posljednja revizija regulatornog okvira, koju je bitno spomenuti u kontekstu govora mržnje se desila 2011. godine kada je regulatorni okvir usklađen sa Direktivom EU o audiovizuelnim medijskim uslugama. Kao rezultat harmonizacije nastali su Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija i Kodeks o komercijalnim komunikacijama.

Kodeks o o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija (“Službeni glasnik BiH”, broj 98/11), u članu 4 sadrži odredbu Govor mržnje koja glasi:

- (1) Audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija neće ponižavati, zastrašivati ili podsticati na nasilje ili diskriminaciju protiv lica ili grupe na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla ili na osnovu bilo koje druge okolnosti koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje

Definicija govora mržnje u najkraćem obuhvata govor kojim se potiče na diskriminaciju i/ili nasilje prema nekoj osobi ili grupi zbog njihove različitosti, po bilo kojem osnovu. Praksa Evropskog suda za ljudska prava je i dodatno proširila ovu definiciju zahtjevom da za postojanje govora mržnje treba dokazati i postojanje neposredne opasnosti od nasilja koje bi takav govor

Govor mržnje može doći iz različitih izvora i kao takav zahtijeva različit stepen odgovornosti. U tom smislu, od naročite su važnosti stavovi Evropskog suda i Preporuke Vijeća Evrope o govoru mržnje (Preporuka br. R(97)20 o «govoru mržnje»): “Nacionalna zakonodavstva i praksa u oblasti govora mržnje treba da uzmu u obzir ulogu medija u prenošenju informacija i ideja koje izlažu, analiziraju i razjašnjavaju karakter konkretnih slučajeva govora mržnje i tu pojavu u cjelini, kao i pravo javnosti da prima takve informacije i ideje.”

Jedna vrsta odgovornosti je kada treba objaviti informacije koje sadrže govor mržnje, čiji autor nije sama medijska kuća, već neki političar ili druga javna ličnost.

ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda.

- (2) Audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija neće stvarati jasan i neposredan rizik od podsticanja etničke ili vjerske mržnje u Bosni i Hercegovini, ili koji od strane publike može biti protumačen kao podsticanje na nasilje, nered i nemire, ili koji bi mogao izazvati ili podsticati krivična djela.

- Izuzetak od stavova (1) i (2) ovog člana su audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija koji su dio naučnog, autorskog ili dokumentarnog rada i/ili predstavljaju dio objektivnog novinarskog izvještavanja i objavljeni su bez namjere da se podstiču radnje navedene u stavovima (1) i (2) ovog člana, odnosno s namjerom da se kritički ukaže na takve radnje.

Kodeks o komercijalnim komunikacijama, kojim se uređuju osnovni principi komercijalnih komunikacija sadrži odredbu kojom se zabranjuje emitovanje komercijalnih komunikacija kojim se:

- dovodi u pitanje poštivanje ljudskog dostojanstva;

- ponižava, zastrašivati ili podsticati na nasilje ili diskriminaciju protiv osobe ili grupe na osnovu pola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla ili na osnovu bilo koje druge okolnosti koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima javnog života;

Govor mržnje može doći iz različitih izvora i kao takav zahtijeva različit stepen odgovornosti. U tom smislu, od naročite su važnosti stavovi Evropskog suda i Preporuke Vijeća Evrope o govoru mržnje (Preporuka br. R(97)20 o «govoru mržnje»): “Nacionalna zakonodavstva i praksa u oblasti govora mržnje treba da uzmu u obzir ulogu medija u prenošenju informacija i ideja koje izlažu, analiziraju i razjašnjavaju karakter konkretnih slučajeva govora mržnje i tu pojavu u cjelini, kao i pravo javnosti da prima takve informacije i ideje.”

Jedna vrsta odgovornosti je kada treba objaviti informacije koje sadrže govor mržnje, čiji autor nije sama medijska kuća, već neki političar ili druga javna ličnost. Drugu vrstu odgovornosti imaju kada izvještači ne primijete i ne identifikuju govor mržnje u pozivima slušalaca ili gledalaca u emisijama koje se emituju uživo. Najveću odgovornost mediji imaju kada njihovi izvještači svjesno, čak namjerno, koriste govor mržnje, čime ga podržavaju i uzrokuju njegovo ponavljanje i učvršćivanje u društvu.

Posebna vrsta odgovornosti postoji kada novinari/voditelji/urednici namjerno osim što ne reaguju na govor mržnje u emisijama uživo, u pozivima slušalaca ili gledalaca, ili na sličan način, odnosno kada propuste priliku da se ograde od takvih sadržaja, određenim pitanjima sami podstiču takav govor. Dakle, osim što je odgovornost medija u načinu prezentacije i širenju ovakvih sadržaja pitanje poštivanja postojećih obaveza propisanih regulatornim okvirima, to je prije svega etičko pitanje, odnosno pitanje odgovornog pristupa u izvještavanju u smislu nezanemarivanja osnovne činjenice, a to je da su mediji tu da služe javnosti na profesionalan način. Imajući u vidu navedeno, mnogi smatraju da dilema oko toga šta činiti sa izjavama/saopštenjima/informacijama koje sadrže govor mržnje nije nerješiva. Suviše široke restrikcije radi govora mržnje vode ka samocenzuri ili bi mogle dalje reducirati uredničku nezavisnost medija koja predstavlja bit profesionalnog odnosa prema obavljanju ovog posla.

Sa regulatornog aspekta postavlja se pitanje prije svega kako prepoznati govor mržnje, zatim kako se odnositi prema njemu. Ono što je zapravo ključno u svemu tome jeste urednička odgovornost.

Prilikom razmatranja slučajeva govora mržnje mnogi faktori se uzimaju u obzir, kao što su svrha, cilj i kontekst u okviru kojeg je informacija/izjava emitovana, izvor informacije/izjave, način na koji je ista prenesena javnosti, urednička odgovornost. Još jedan od elemenata koje uzimamo u obzir prilikom procesuiranja slučajeva koji se tiču govora mržnje jeste i praksa Evropskog suda za ljudska prava. Dakle, odgovornost medija se odnosi na način

prezentacije ovakvih sadržaja koji je sa regulatornog aspekta usko vezan za pitanje poštivanja postojećih obaveza propisanih regulatornim okvirom. Regulativa je jasna, ali postoje i mnogi popratni dokumenti Agencije u vidu smjernica za primjenu pravila i propisa koje mogu pomoći novinarima/urednicima.

Isto tako, čini se da postoje različita shvatanja govora mržnje u medijima. Ne može se svaki tendenciozan ili stereotipima obojen sadržaj smatrati govorom mržnje, naročito ukoliko se radi o iznošenju kvalifikacija i uvreda na račun pojedinaca, a koje se ne zasnivaju na njihovoj spolnoj, rasnoj, etničkoj i drugoj pripadnosti, već na njihovom ponašanju ili djelima. Neprofesionalno, senzacionalističko izvještavanje i iznošenje vrijednosnih sudova koji mogu biti uvredljivi i pogrdni ne predstavljaju nužno govor mržnje, tj. onaj govor koji zaista jeste huškački i poziva na mržnju, netoleranciju, diskriminaciju i potencijalno dovodi do nasilja i nemira, imajući u vidu kontekst i namjeru objavljivanja. Važno je naglastiti da Agencija reaguje prema pružaocu medijske usluge, odnosno nosiocu dozvole ocjenjujući njegovu odgovornost, a ne prema izvoru informacije koja potencijalno sadrži govor mržnje.

Primjena novinarske etike i profesionalnih standarda prilikom izvještavanja ili diskusijama o vijestima ili javnih pitanjima, uključujući demonstracije i kontraverzne izjave zvaničnika je pitanje sa kojim se skoro svakodnevno suočavaju pružaoci medijskih usluga. S jedne strane postoji obaveza medija da izvještavaju javnost, dok s druge strane postoji opasnost da poruke mržnje koje se prenose putem medija još više dobiju na značaju i uzrokuju još veću štetu imajući u vidu da je uticaj medija na javno mnijenje daleko veći od uticaja drugih oblika izražavanja. U obavljanju svojih zadataka, novinari se često nalaze pred dilemom na koji način da donesu etički ispravnu odluku. Veoma je bitno da se ovaj proces odvija na temeljima profesionalnih standarda, pogotovo kada se radi o objavljivanju provokativnih i kontraverznih izjava koje mogu potaći na nasilje, mržnju, netoleranciju i diskriminaciju, odnosno izjava koje se po svom sadržaju mogu svrstati u govor mržnje

Govor mržnje u Bosni i Hercegovini zabranjen je i kažnjiv samo u svojim najekstremnijim oblicima: poticanju na diskriminaciju i izazivanju i poticanju na nasilje. I pored zakonskih zabrana, govor mržnje, nažalost, ostaje dominantan dio javnog i političkog diskursa u BiH, a posebno plodno tlo za širenje i poticanje ovakvog govora stvoreno je popularizacijom novih elektronskih medija, tačnije online portala i

Govor mržnje u elektronskim medijima: sloboda govora ili kršenje ljudskih prava?

Piše: Vladana Vasic

Ne postoji opšteprihvaćena definicija govora mržnje u međunarodnom i bh. pravu, ali se govorom mržnje podrazumijevaju svi oblici izražavanja kojima se šire, raspiruju, potiču ili opravdavaju rasna mržnja, ksenofobija, antisemitizam ili drugi oblici mržnje temeljeni na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u obliku agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, te diskriminacija i neprijateljstvo prema manjinama, migrantima i osobama imigrantskog porijekla.

Govor mržnje u Bosni i Hercegovini zabranjen je i kažnjiv samo u svojim najekstremnijim oblicima: poticanju na diskriminaciju i izazivanju i poticanju na nasilje. I pored zakonskih zabrana, govor mržnje, nažalost, ostaje dominantan dio javnog i političkog diskursa u BiH, a posebno plodno tlo za širenje i poticanje ovakvog govora stvoreno je popularizacijom novih elektronskih medija, tačnije online portala i prenošenja vijesti putem društvenih mreža.

Teret ekspanzije govora mržnje u bh. društvu, svakako nije isključivo na medijima, već i brojnim mogućnostima anonimizacije korisnika internet portal i društvenih mreža, koje omogućavaju pojedincima da svoje mišljenje izražavaju nesmetano, bez bilo kakve odgovornosti za posljedice svojih djela. Bh. pravosuđe i policija bez adekvatne obuke i opreme, nespremni su uhvatiti se u koštac s istraživanjem krivičnih djela počinjenih putem elektronskih medija, te slučajevi izazivanja mržnje i nasilja počinjeni putem online portala, ali čak i radija ili televizije, ne doživljavaju svoj sudski epilog.

Elektronski mediji i izvještavanje o manjinama

U proteklih godinu dana svjedoci smo sve neprofesionalnijeg izvještavanja medija o migrantima i izbjeglicama u BiH. Veći portali i medijske kuće u BiH, ne samo da su nekritički prenosili izjave predstavnika institucija BiH, već su prenosili i neproverene informacije kojima se produbljivala huškačka, rasistička i ksenofobna rasprava oko migranata i izbjeglica u BiH. Tako je online medijima prenošena vijest o migrantima koji su opljačkali stranca u parku preoputa Vijećnice, koja je generisala ogroman broj negativnih i huškačkih komentara, a koja je potvrđena kao neistinita nakon razgovora s policijskom stanicom Stari grad. Da primjer nekorektnog i huškačkog izvještavanja bude još očitiji, u ilustraciji ovog teksta mediji su iskoristili fotografiju volonter (bijeće boje kože) okruženog migrantima i izbjeglicama (tamnije boje kože), čime se jasno igralo na rasističke predrasude bh. stanovništva i izazivanje socijalne distance i netrpeljivosti prema strancima. Fotografija o kojoj se radilo, naravno nije prikazivala incident s kojim je povezana, već volontere koji su u parku okupljenim osobama pokušavali obezbijediti minimum sredstava za uslovan život.

Ostali izvještaji medija o ovoj temi, mada se nisu koristili neistinitim pričama, također su zadržali huškački ton prenosioci vijesti i izjave kojima se upućivalo da to da su u BiH lažni migranti, koji su u našu državu došli samo da se odmire, da ove osobe predstavljaju sigurnosni i zdravstveni rizik za bh. stanovništvo, ne izvještavajući pri tome o neradu državnih institucija i izbjegavanju odgovornosti da obezbjede smještaj i hranu, zdravstvenu i socijalnu skrb ljudima koji traže zaštitu od progona i ratnih dejstava.

Govor mržnje u Bosni i Hercegovini zabranjen je i kažnjiv samo u svojim najekstremnijim oblicima: poticanju na diskriminaciju i izazivanju i poticanju na nasilje. I pored zakonskih zabrana, govor mržnje, nažalost, ostaje dominantan dio javnog i političkog diskursa u BiH, a posebno plodno tlo za širenje i poticanje ovakvog govora stvoreno je popularizacijom novih elektronskih medija, tačnije online portala i prenošenja vijesti putem društvenih mreža.

Pored stvaranja huškačkog sadržaja, mediji često govore mržnje šire putem sadržaja koji prenose sa društvenih mreža ili od institucija/organizacija koje ovakav sadržaj proizvode. Podsjećanja radi, veliki broj elektronskih medija prenio je kampanju Proslavi odgovorno – ako misliš piti, vozač nemoj biti razvijenu u saradnji Ministarstva saobraćaja i veza RS, Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) RS, Agencije za bezbjednost saobraćaja RS, Auto-moto saveza (AMS) RS, Republičke uprave za inspekcijske poslove, jedinica lokalne uprave i kompanije Molson kors, ali i video youtubera Amira Hadžića pod nazivom Današnje djevojke u kojem bloger u kojem on predstavlja ženske osobe kao seksualne objekte, opravdava silovanje, i potiče na nasilje nad ženama. Oba videa potiču na diskriminaciju i nasilje žena, promovišu štetne stereotipe i predrasude, i predstavljaju kršenje zakona BiH. Nažalost, oni su samo jedni od primjera ovakvog izvještavanja i davanja medijskog prostora sadržaju koji degradira građanke BiH i potiče na kršenje njihovih ljudskih prava, a na koje je civilno društvo uspjelo reagovati.

S obzirom na to da mediji imaju značajan utjecaj na formiranje javnog mnjenja, izvještaji medija koji nisu u skladu s profesionalnim i etičkim principima, i ne poštuju princip dvije strane priče, vode ka daljnjoj marginalizaciji onih koji su svakako u izuzetno nepovoljnom društvenom položaju.

Online govor – offline posljedice

Ovo nije prvi put da bh. mediji, posebno elektronski, neprofesionalnim izvještavanjem, te ne obraćanjem pažnje na huškački ton svog izvještavanja ili govor mržnje izražen u komentarima na njihovim portalima dovode do ugrožavanja sigurnosti pojedinaca i nasilja nad marginaliziranim društvenim grupama. Naime, govor mržnje usko je povezan sa krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i nerijetko je upravo on taj okidač koji počiniteljima ovih krivičnih djela daje poticaj da ista počine i potvrdu da i društvo određenu manjinsku društvenu grupu smatra nepoželjnom.

Isti mediji koji prenose već spomenute huškačke i neistinite tekstove o migrantima i izbjeglicama u BiH, 2008. godine na isti način su izvještavali o Sarajevo Queer Festivalu. Podsjećanja radi, taj Festival nasilno je prekinut napadom na organizatorice i posjetitelje, u kojima je više osoba povrijeđeno, a počinitelji nikada nisu kažnjeni. Organizatorice Festivala upozoravale su nadležne institucije i medije na govor mržnje, pozivanje na nasilje i diskriminaciju u medijima i na online portale, kao i na prijetnje koje su dobivale putem interneta i društvenih mreža, međutim ni mediji ni institucije nisu reagovali.

Slična situacija ponovila se i 2014. godine, i završila je također napadom na organizatore i posjetitelje Festivala Merlinka, u kojem je također povrijeđeno više osoba, a počinitelji nisu kažnjeni. I pred ovaj napad su organizatori upozoravali medije i nadležne institucije na govor mržnje, pozivanje na nasilje i diskriminaciju u medijima i na online portalima, kao i na prijetnje i organizovanje potencijalnih napadača koje se odvijalo putem društvenih mreža, tačnije facebooka, međutim i ovaj put reakcije su izostale.

Kako se boriti protiv govora mržnje?

Za sada, prvu liniju odbrane protiv govora mržnje, te pozivanja na diskriminaciju i nasilje u medijima, čine organizacije civilnog društva, Vijeće za štampu i Regulatorna agencija za komunikacije BiH (RAK).

Govor mržnje na radiju i televiziji zabranjen je Kodeksom o audiovizuel-

S obzirom na to da mediji imaju značajan utjecaj na formiranje javnog mnjenja, izvještaji medija koji nisu u skladu s profesionalnim i etičkim principima, i ne poštuju princip dvije strane priče, vode ka daljnjoj marginalizaciji onih koji su svakako u izuzetno nepovoljnom društvenom položaju.

Govor mržnje u štampanim i online medijima zabranjen je Kodeksom za štampu i online medije BiH, za čije kršenje Vijeće za štampu BiH izdaje preporuke medijima koje medij ima obavezu primijeniti i objaviti da bi isto kršenje obznanilo javnosti i građanima BiH.

nim uslugama i medijskim uslugama radija, te za njegovo kršenje RAK izriče novčane kazne, čiji iznos se povećava sa svakim novim kršenjem. Televizije PINK BiH i OBN tako su sankcionisane za kršenje ovog Kodeksa i širenje mržnje prema LGBTI osobama.

Govor mržnje u štampanim i online medijima zabranjen je Kodeksom za štampu i online medije BiH, za čije kršenje Vijeće za štampu BiH izdaje preporuke medijima koje medij ima obavezu primijeniti i objaviti da bi isto kršenje obznanilo javnosti i građanima BiH.

Bitno je naglasiti da i RAK i Vijeće za štampu postupaju po žalbama građana i organizacija na potencijalna kršenja kodeksa.

Dio organizacija civilnog društva koji radi na zaštiti ljudskih prava manjinskih grupa, te suzbijanju diskriminacije, krivičnih djela počinjenih iz mržnje i govora mržnje, okupio se u Koaliciju za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje. Članice Koalicije svoj rad na suzbijanju govora mržnje zasnivaju na radu s medijima u vidu edukacije i senzibilizacije o ljudskim pravima, na monitoring medija i prijavama kršenja, te na zagovaranju za zakonodavna rješenja i unapređenje rada pravosuđa i policije.

Ova Koalicija djelujući od 2012. zagovarala je za izmjene krivičnih zakona entiteta i Brčko distrikta, te uspjela unaprijediti krivičnopravni okvir zaštite od ovih krivičnih djela. Koalicija je tako utjecala na regulaciju krivičnih djela počinjenih iz mržnje u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, a u kontekstu govora mržnje i na regulisanje njegovih najtežih oblika kroz krivično djelo Javno izazivanje i podsticanje nasilja i mržnje.

Ovim krivičnim djelom odgovornost za izazivanje i poticanje mržnje prenosi se i na pojedince koji ga izražavaju, između ostalog, i putem elektronskih medija, računara i društvenih mreža, čime se pored medija, omogućavam i sankcionisanje osoba odgovornih za izazivanje nasilja.

Koalicija za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje zagovarat će i za usvajanje slične regulacije i u krivične zakone Federacije BiH i Brčko distrikta.

Transparentnost pravosuđa u Bosni i Hercegovini u domenu procesuiranja koruptivnih krivičnih djela

Piše: Erna Mačkić

Transparentnost institucija, prema stručnim mišljenjima i izvještajima Vijeća Europe, Ujedinjenih Nacija (UN-a) i Europske unije, ključna je kada se gradi demokratsko društvo u kojem građani participiraju u javnom životu na informisan način. Pravosudne institucije, kao temelj garancije vladavine prava, trebaju biti predvodnici transparentnosti.

Razloge zbog kojih sudovi trebaju biti transparentniji, najbolje sumira slavna sentenca britanskog sudije lorda Gordona Hewarta, koji je istakao: “Pravda ne treba samo da se ostvaruje, već treba da bude viđena kako se ostvaruje”. Drugim riječima, sudovi moraju biti što transparentniji kako bi građanima pokazali da rade u interesu pravde. Bez uvjerenja građana da će pravosudni sistem osigurati vladavinu prava, kako navodi Hewart, sudovi i tužilaštva nemaju nikakvu svrhu. Ipak, kada je u pitanju Bosna i Hercegovina (BiH), transparentnost pravosudnih institucija nije na zadovoljavajućem nivou. U izvještaju Svjetske banke iz 2010. godine za BiH pod nazivom “Pristup informacijama i transparentnost u pravosuđu”, navodi se da sudovi vrlo slabo komuniciraju svoje odluke, što direktno utječe na smanjeni nivo povjerenja građana u sudije. U ovom kontekstu, kako stoji u preporukama Svjetske banke, implementacija transparentnosti i bolji pristup informacijama trebaju biti osigurani u cilju zaustavljanja trenda gubljenja povjerenja u pravosudni sistem i promocije većeg povjerenja građana u pravosuđe.

Kada su u pitanju koruptivna djela, Balkanska istraživačka mreža Bosne i Hercegovine (BIRN BiH) u saradnji sa Analitikom-Centrom za društvena istraživanja uradile su analizu, sa fokusom koliko je vijesti, saopćenja, optužnica, presuda moguće naći na internetu, ali i pitanje ažurnosti i kvaliteta rada pravosudnih institucija u odgovaranju na upite građana i novinara u vezi procesuiranja predmeta korupcije.

Analizirane su stranice po šest tužilaštava i sudova koji rade na području BiH, a koji, statistički gledano, imaju najveći broj koruptivnih djela u radu. Na državnom nivou analizirane su webstranice Tužilaštva i Suda BiH, koji imaju vlastite platforme. Iz Federacije, analizirane su stranice Kantonalnog tužilaštva i suda u Sarajevu i Tuzli, a iz Republike Srpske stranice okružnih sudova i tužilaštava u Banja Luci i Bijeljini. Izvršena je analiza stranica Osnovnog suda i Tužilaštva Brčko distrikta. Posebno je analizirano i da li su na web-stranicama pravosudnih institucija sadržane i odgovarajuće informacije i vodiči o slobodi pristupa informacijama, kao i podaci o glasnogovornicima ili kontakt osobama. Posljednji aspekt koji je analiziran jeste broj vijesti i aktuelnosti koji je određena pravosudna institucija objavila na svojoj stranici u tromjesečnom periodu (mart, april i maj) u toku 2017. godine.

Od šest pregledanih stranica samo jedna stranica ima kompletne presude dostupne javnosti i to stranica Suda BiH. Okružni sudovi u Banja Luci i Bijeljini u većini slučajeva objavljuju saopćenja o presudama sa dužim pojašnjenjem, dok stranice kantonalnih sudova u Sarajevu i Tuzli, te u Brčko distriktu nemaju nikakve informacije o presudama. Ni praksa anonimizacije nije jedinstvena. Sud BiH, zbog javnog interesa, ne anonimizira u presudama u predmetima korupcije imena i prezimena osuđenika, ali u njima jeste izvršena anonimizacija svjedoka i konkret-

Razloge zbog kojih sudovi trebaju biti transparentniji, najbolje sumira slavna sentenca britanskog sudije lorda Gordona Hewarta, koji je istakao: “Pravda ne treba samo da se ostvaruje, već treba da bude viđena kako se ostvaruje”. Drugim riječima, sudovi moraju biti što transparentniji kako bi građanima pokazali da rade u interesu pravde. Bez uvjerenja građana da će pravosudni sistem osigurati vladavinu prava, kako navodi Hewart, sudovi i tužilaštva nemaju nikakvu svrhu. Ipak, kada je u pitanju Bosna i Hercegovina (BiH), transparentnost pravosudnih institucija nije na zadovoljavajućem nivou.

nih lokacija. Sa druge strane, okružni sudovi u Banja Luci i Bijeljini anonimiziraju sve podatke u svojim saopćenjima. Najveći broj vijesti i aktuelnosti objavio je Sud BiH, u tromjesečnom periodu 41 vijest. Ostali sudovi objavili su veoma mali broj saopćenja na stranicama: Okružni sud u Bijeljini tri, Banja Luka dvije, Tuzla i Sarajevo po jednu, a Osnovi sud u Brčko distriktu nije objavio niti jednu vijest.

Kada je riječ o vodičima o pristupu informacijama, Sud BiH na internetskoj stranici ima vlastiti registar i vodič, a isto se odnosi i na Kantonalni sud Sarajevo te okružne sudove u Banjoj Luci i Bijeljini. Sudovi u Tuzli i Brčkom, sa druge strane, nemaju registre, odnosno vodiče. Tek pola analiziranih sudova na stranici ima podatke o osobi koja komunicira s javnosti, a to su Sud BiH, Okružni sud Banja Luka i Osnovni sud Brčko distrikta. Ove nalaze podržavaju i intervjui urađeni sa urednicima i novinarima, prema kojima, kada je riječ o sudovima u BiH, najbolja iskustva imaju sa Sudom BiH i Okružnim sudom u Bijeljini. Renata Radić-Dragić iz Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) ističe da ove institucije omogućavaju potpuni uvid u podatke i sačinjavanje kopija dokumenata. Ona dodaje da odličnu saradnju ima i sa okružnim privrednim sudovima u Banjoj Luci, Bijeljini i Trebinju, osnovnim sudovima u Bijeljini i Doboju, Općinskim sudom u Zenici, Kantonalnim sudom u Bihaću, te tužilaštvima u Tuzli i Brčko distriktu.

Analiza web stranica tužilaštava u BiH pokazuje da okružna tužilaštva u Banja Luci i Bijeljini, kao i Tužilaštvo Brčko distrikta i Kantona Sarajevo na stranicama objavljuju optužnice. Optužnice se objavljuju redovno, ali isključivo akon što ih potvrdi nadležni sud. Sa druge strane, Tužilaštvo BiH i Kantonalno tužilaštvo u Tuzli ne praktiraju objavu optužnica.

Pravila anonimizacije neravnomjerno se primjenjuju u različitim tužilaštvima. Tako Tužilaštvo BiH u svojim saopćenjima nekada anonimizira imena osumnjičenih i optuženih, a nekada ne, a slična je situacija i u pogledu vijesti i saopćenja Okružnog tužilaštva u Bijeljini. Tužilaštvo Brčko distrikta sve svoje objave anonimizira, a Tužilaštvo Kantona Sarajevo ne anonimizira imena optuženih, ali anonimizira određene lokacije, poput općina i škola. Tužilaštvo BiH objavilo je najveći broj vijesti u posmatranom periodu od marta do kraja maja 2017. – ukupno 62. Iza njih po broju informativnih sadržaja slijede Tužilaštvo Brčko distrikta sa 14 vijesti i tužilaštva u Sarajevu i Banjoj Luci sa po deset vijesti. Tuzlansko i bijeljinsko tužilaštvo imaju tri, odnosno četiri vijesti na svojoj stranici.

Glasnogovornik Kantonalnog tužilaštva u Tuzli Admir Arnautović u pisanom odgovoru upućenom za potrebe ove analize u oktobru ove godine priznaje da je problem što na stranici nema vijesti i optužnica, pojasnivši da im za to nedostaje još osoba u timu.

Kako se navodi u spomenutoj analizi, veliki broj sudova i tužilaštava u BiH čak nema glasnogovornike. To znači da je posao komuniciranja sa medijima i javnosti u praksi uglavnom prepušten sekretarima.

Radić-Dragić kaže da nije imala iskustvo da se njen upit pravosudnim institucijama po Zakonu o slobodi pristupa informacijama ignoriše, ali je više puta odbijena. Tvrdi da joj se dešavalo da sudovi ne dozvoljavaju uvid u krivični predmet koji je okončan ili da dostavljaju anonimiziranu presudu. Sagovornica ističe da su presude koje su u potpunosti anonimizirane neupotrebljive za daljnji rad. Pored toga, dodaje da sudovi imaju i različitu praksu prilikom osiguravanja uvida u konkretne predmete, naročito kada je riječ o uvidu u ostale akte iz spisa, pored presuda.

Analiza web stranica tužilaštava u BiH pokazuje da okružna tužilaštva u Banja Luci i Bijeljini, kao i Tužilaštvo Brčko distrikta i Kantona Sarajevo na stranicama objavljuju optužnice. Optužnice se objavljuju redovno, ali isključivo akon što ih potvrdi nadležni sud. Sa druge strane, Tužilaštvo BiH i Kantonalno tužilaštvo u Tuzli ne praktiraju objavu optužnica

U pogledu objavljivanja dokumenata, nužno je da se pronade balans između prava na privatnost i interesa javnosti. Ovo znači da je nužno osigurati da se objavljuju imena i prezimena optuženih i osuđenih osoba za ratne zločine, organizovani kriminal, korupciju, terorizam i druga krivična djela od interesa za javnost.

Analiza transparentnosti pravosudnih institucija ukazuje na određene sistemske nedostatke koji moraju biti riješeni kako bi komunikacija s javnošću bila unaprijeđena. Kao ključna obaveza za objavljivanje optužnica i presuda, s obzirom na to da su ovi dokumenti posebno važni za informisanje javnosti, kao i za praćenje postupaka i pravilno informisanje građana.

U pogledu objavljivanja dokumenata, nužno je da se pronade balans između prava na privatnost i interesa javnosti. Ovo znači da je nužno osigurati da se objavljuju imena i prezimena optuženih i osuđenih osoba za ratne zločine, organizovani kriminal, korupciju, terorizam i druga krivična djela od interesa za javnost.

Parlamentarizam u Kalinoviku: Oko javnosti samo u Poslovniku

Piše: Milanka Kovačević

Umesto društvenog razvoja, za dve i po decenije parlamentarnog života, dobili smo razočarenje sistemom koji nazivamo demokratskim. To je posebno vidljivo u malim sredinama gde je rad skupština pod potpunom kontrolom izvršne vlasti. Otuda, nosioci političke moći opstruišu transparentnost parlamenata, a budući da su oni sve manje mesta na kojima se kanališe građanska volja i ostvaruju njihovi zahtevi, interesovanje za rad i odluke skupštine je u stalnom padu.

Privatnost zagarantovana

Opština Kalinovik sa nešto više od dve hiljade stanovnika, mogla bi biti svetao primer demokratije u svom neposrednijem obliku. Međutim, stvarnost je potpuno drugačija. Skupštinska zasedanja su samo u Poslovniku otvorena za javnost. Budući da Kalinovik nema ni jednog aktivnog novinara, o događajima i odlukama sa zasedanja lokalnog parlamenta nema ko da izvesti. A čak i kad bi postojao novinar, ova mala zajednica, nema glasilo koje deluje na njenoj teritoriji.

Ekonomska i politička moć su u rukama nekolicine kojima odsustvo oka javnosti godi. Stoga je otpor tih struktura na nagoveštaj bilo kakve promene odlučan i snažan.

Tako je pokušaj potpisnice ovih redova da se akredituje 72 sata uoči sednice osujećen obrazloženjem da o prisustvu novinara odlučuje Kolegijum koji je zasedao dve sedmice pre toga. "Vaše prisustvo nije blagovremeno najavljeno te isto nje mogao razmatrati Kolegijum, obaveštavamo vas da nismo u mogućnosti da vam omogućimo prisustvo zakazanoj sednici" stoji u odgovoru koji je potpisao predsednik SO Kalinovik Đorđe Sladoje. Time se ovaj lokalni parlament svrstao možda na prvo mesto po komplikaciji prilikom akreditacije.

Tok zasedanja se ne snima, a zapisnik koji odbornici dobiju u materijalima je veoma štur.

Svojevremeno je snimak sa jednog zasedanja osvanuo na portalima. Već na sledećoj sednici SO je pročitano upozorenje odbornicima. Predsednik se pozvao na član 155 koji neovlašćeno snimanje definiše kao krivično delo. U zapisniku stoji obrazloženje da se time (uvidom javnosti u tok sednice op. aut.) povređuje dostojanstvo skupštine, odbornika i građana!!!

Dekorativna skupština

Zatvaranjem pred javnošću, i pretvaranjem javne institucije u privatnu stvar nekolicine došlo se do toga da građani ne znaju šta se u njihovo ime odlučuje u zakonodavnom telu zajednice, a odbornicima, posebno opozicije, niko ne sme ni da priđe.

Odbornici opozicije, slično kao poslanici na republičkom nivou, se etiketiraju i tretiraju kao neprijatelji. Kako građani doživljavaju rad skupštine i koliko imaju slobode da učestvuju kroz inicijative, predloge i sugestije, možda najslikovitije pokazuje odgovor jedne stanovnice Kalinovika:

“Ko nije sa njima, gotov je. Meni je žao što se se to dešava u našem malom mestu. Neko dobro živi, a većina loše. Ali, kako možeš ti da dobro živiš, ako vidiš da se tvoje komšije pate u bedi? Da bi ti dobro živeo, ostali za tebe rade, koristiš tuđa leđa. Tim ljudima niti smeš šta prigovoriti, niti smeš šta pitati, jer ćete nestati u vidu vodene pare.”

Ovakav stav nedostojan građanina prevladava. Mala očekivanja javnosti su možda i uzrok dekorativne funkcije koju danas parlamenti imaju.

Čini se da ni sami odbornici nisu načisto koja je njihova stvarna uloga u skupštinskim klupama. Lokalno zakonodavno telo i sami tretiraju kao protočni bojler za odluke koje kandiduje izvršna vlast. Partijska disciplina je imperativ prilikom glasanja, jer kako je svojevremeno obrazložio jedan odbornik pozicije iz Gacka, “da nije stranke, ne bi ni bili tu.” Na pitanje, gde je tu interes građana koji su vas birali, dugujete li njima nešto, odgovor je bio: “Ipak mi je stranka dala mandat, partijska disciplina mora da se poštuje.”

Ovakva lojalnost je danas postala standard u skupštinskom ponašanju, pa je, kako parlamentarna praksa odmiče, partijsko glasanje sve izraženije.

Tražiti od poslanika ili odbornika kome ste dali glas da položi račun za svoj rad ili objašnjenje za iskazanu podršku određenim inicijativama, kod nas spada u domen fantastike. Čak i na lokalnom nivou. Ili, tačnije, upravo na njemu. Činjenica da se ugled skupštine u protekle dve i po decenije topio, a njihov politički uticaj ustuknuo pred snagom izvršne vlasti, odrazila se i na glasače koji skupštinska zasedanja posmatraju kao svojevrsni rijaliti. Tome su, svakako, svoj zdušni doprinos dali i odbornici.

Čini se da ni sami odbornici nisu načisto koja je njihova stvarna uloga u skupštinskim klupama. Lokalno zakonodavno telo i sami tretiraju kao protočni bojler za odluke koje kandiduje izvršna vlast. Partijska disciplina je imperativ prilikom glasanja, jer kako je svojevremeno obrazložio jedan odbornik pozicije iz Gacka, “da nije stranke, ne bi ni bili tu.” Na pitanje, gde je tu interes građana koji su vas birali, dugujete li njima nešto, odgovor je bio: “Ipak mi je stranka dala mandat, partijska disciplina mora da se poštuje.”

Isti zakon a različita praksa

Piše: Renata Radić - Dragić

Zahvaljujući slobodnom pristupu informacijama u pravosudnim institucijama, nastale su mnoge priče Centra za istraživačko novinarstvo iz Sarajeva (CIN). Među njima je i priča objavljena pod naslovom „Na logorovanje umjesto u zatvor“, za koju su prikupljeni podaci i dokumenti od svih nadležnih sudova u Bosni i Hercegovini (BiH).

Priča govori o tome da nema garancije da će pravosnažno osuđena osoba u BiH, otići na izdržavanje zatvorske kazne. Prema postojećim zakonima, osuđenici imaju mogućnost odgoditi odlazak u zatvor iz različitih razloga kao što su: bolest, školovanje, smrtni slučaj i slično. Za odgodu je potrebno, mjesno nadležnom sudu za izvršenje krivične sankcije, priložiti molbu i odgovarajuće dokaze. U većini slučajeva sudije te dokaze ne provjeravaju.

Istraživanje je pokazalo da je na ovaj način zatvorsku kaznu izbjegao i političar Dževad Rađo. Njemu je 2005. godine na Kantonalnom sudu u Livnu izrečena šestomjesečna zatvorska kazna zbog izazivanja prometne nesreće, u kojoj je jedna osoba poginula a dvije su osljeđene. Rađo je Općinskom sudu u Sarajevu podnio više molbi za odlaganje izvršenje zatvorske kazne koje su mu prihvaćane. U najmanje jednom slučaju je dao neistinite podatke, da na slobodi mora ostati zbog rada na doktorskoj disertaciji, iako ju nikada nije ni prijavio. Na slobodi je dočekao decembar 2009. kada mu je tadašnja predsjednica Federacije BiH, Borjana Krišto dodijelila pomilovanje, potpuno ga oslobodivši odlaska u zatvor.

Zahvaljujući slobodnom pristupu informacijama, priča je ponudila građanima odgovor zašto su pojedine pravosnažno osuđene osobe još uvijek na slobodi. Također, ukazala je na problem legislative i prakse koja ne garantira da će pravda biti zadovoljena a odgovorni biti kažnjeni i da ukoliko žele nadležne institucije situaciju mogu to promjeniti.

Osim krivičnih postupaka za koje su novinari često najviše zainteresirani, u pravosudnim institucijama nalazi se prava riznica informacija bitnih za javnost. Uz informacije iz parničnih predmeta, tu su i stečajni postupci, registri poduzeća, podaci o nekretninama i dr.

Mnoge pravosudne institucije poštuju zakone i omogućavaju novinarima nesmetan pristup tim podacima, međutim ima i onih koji taj proces otežavaju ili blokiraju.

Sud protiv suda

U praksi se dešava da službenici u pravosudnim institucijama proizvoljno tumače zakone pa daju polovične informacije, anonimizirane u toj mjeri da su neupotrebljive, da ih daju nakon višemjesečnog čekanja ili da odbiju zahtjev uz različita objašnjenja. Primjerice, Kantonalni sud u Sarajevu novinarki CIN-a nije dozvolio kopiranje dokumenata iz pravosnažno okončanog predmeta, već ih je ona morala prepisivati. To svakako otežava novinarski rad i povećava rizik od greške zbog mogućnosti pogrešno prepisanih informacija.

Osim toga, pojedine pravosudne institucije stvaraju administrativne barijere za slobodan pristup informacijama, tražeći da se zahtjev za pristup podacima dostavlja poštom, sa potpisom podnosioca zahtjeva i pečatom institucije; da se zahtjev donese lično na pisarnicu ili sudska taksa uplati na licu mjesta.

U praksi se dešava da službenici u pravosudnim institucijama proizvoljno tumače zakone pa daju polovične informacije, anonimizirane u toj mjeri da su neupotrebljive, da ih daju nakon višemjesečnog čekanja ili da odbiju zahtjev uz različita objašnjenja. Primjerice, Kantonalni sud u Sarajevu novinarki CIN-a nije dozvolio kopiranje dokumenata iz pravosnažno okončanog predmeta, već ih je ona morala prepisivati. To svakako otežava novinarski rad i povećava rizik od greške zbog mogućnosti pogrešno prepisanih informacija.

U namjeri da provjere te navode, novinari CIN-a su u decembru 2016. zatražili od svih sudova da dostave imena advokata koji su postupali po službenoj dužnosti, broj predmeta i iznose naknada isplaćenih po tom osnovu od 2010. do kraja 2016. godine. Prikupljeni podaci pokazali su da je za 1.250 advokata i advokatskih kancelarija u sedmogodišnjem periodu izdvojeno 76,3 miliona KM, te da najveći dio novca dobije nekolicina najangažovanijih.

Tu su i troškovi kopiranja dokumenata ili izdavanja dokumenata iz registra privrednih subjekta ili iz zemljišnih knjiga, koji se naplaćuju sukladno sudskim taksama, što ponekada može iznositi i više stotina maraka. To je cijena koju mnogi mediji u BiH ne mogu priuštiti.

Na sreću, u slučaju odbijanja dostavljanja traženih podataka postoji zakonska mogućnost žalbe, a u kranjem slučaju i sudskog spora. Kada su u pitanju pravosudne institucije, CIN je taj mehanizam iskoristio dva puta, protiv Općinskog suda u Bugojnu i protiv Osnovnog suda u Banjaluci. To se desilo tokom istraživanja o naknadama koje pravosudne institucije isplaćuju advokatima po službenoj dužnosti. Zakoni su propisali da advokate po službenoj dužnosti osumnjičeni i optuženi biraju po slobodnoj volji, međutim mnogi sagovornici CIN-a su rekli da na ovaj izbor utječu sudije, tužioci i policajci.

U namjeri da provjere te navode, novinari CIN-a su u decembru 2016. zatražili od svih sudova da dostave imena advokata koji su postupali po službenoj dužnosti, broj predmeta i iznose naknada isplaćenih po tom osnovu od 2010. do kraja 2016. godine. Prikupljeni podaci pokazali su da je za 1.250 advokata i advokatskih kancelarija u sedmogodišnjem periodu izdvojeno 76,3 miliona KM, te da najveći dio novca dobije nekolicina najangažovanijih.

Za razliku od drugih sudova, Općinski sud u Bugojni i Osnovni sud u Banjaluci nisu dostavio potpune podatke, pa je CIN protiv njih pokrenut sudski spor kod nadležnih sudova, Kantonalnog suda u Novom Travniku i Okružnog sudu u Banja Luci. U oba slučaja presuda je glasila u CIN-ovu korist, uz nalog tuženim sudovima da trebaju donijeti nova rješenja.

U obrazloženju presude, Okružni sud je podsjetio da je svrha donošenja Zakona o slobodi pristupa informacijama da javnost ima kontrolu nad izvršavanjem javne vlasti. „Zato javni organi i moraju promovisati otvorenu vladavinu, pa princip maksimalnog objelodanjivanja informacija predstavlja jedan od fundamentalnih principa svakog demokratskog društva” navodi se u presudi.

Odnos medija i pravosuđa

Piše: Marjana Popović

Ublažiti oštricu nerazumijevanja između predstavnika medija i predstavnika pravosuđa nije lak zadatak. Očuvati integritet pravosudnih institucija i nezavisnost u radu, na jednoj strani, i prava novinara na pristup informacijama, na drugoj strani, utoliko je teže. Što je jednim malo, drugima je previše (informacija) i obratno, zato pozdravljam odluku Udruženja BH novinari da organizuje seminar na kojem su, u izolaciji hercegovačkog jesenjeg krajolika, bili okupljeni novinari i glasnogovornici pravosudnih institucija. Iskrenost, neposrednost i spontanost razgovara koji su tekli tokom sesija dodatna je vrijednost ovog seminara i čestitam organizatoru na kreiranju takve atmosfere.

Prije nego što se upustim u prezentaciju aktivnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTV) vezanih za transparentnost rada, pojasnila bih dva termina koja sam upotrijebila na početku ovog teksta.

Kada kažem „oštrica“, zapravo nastojim opisati karakter cijenjenih profesija, novinarske i sudijske, odnosno tužilačke. Riječ je o profesijama koje zahtijevaju britkost i energičnost, i koje, posebno novinarska i tužilačka, moraju biti i pomalo oštre, tako da ne čudi ako se u njihovim odnosima nekada pojavi i neka oštrica ili pozitivna tenzija. Jednima je cilj napisati priču sa što više informacija iz pouzdanog i zvaničnog izvora, a drugima je cilj sačuvati svoju istragu od kontaminacije, kako bi ona dobila pozitivan ishod na sudu. Otuda i tenzija u svakodnevnom radu novinara i tužilaštava.

Kada kažem „nerazumijevanje“, nastojim detektovati uzrok tenzije i napraviti distinkciju u odnosu na, recimo, „jaz“ između dvije profesije. Da jazu ne smije biti mjesta u odnosima između novinara i pravosuđa, potvrđuje suština i smisao ovih profesija da rade u interesu javnosti i u korist svojih građana i svoje zemlje. Oportunisti će reći da su ovo fraze dok se na realnom terenu „brine briga“ isključivo o vlastitim interesima. Međutim, lako je postaviti protutezu i pitati do koje mjere se lični interesi mogu ostvarivati ako je društvo nezdravo?! Otkuda (pri)misao da novinari i sudije i tužiocci nisu članovi ovoga društva koji dijele njegovu kolektivnu „sudbinu“? Naš zajednički cilj jeste da imamo zdravo društvo u kojem ćemo moći ostvarivati naše lične interese i afinitete. Nemam sumnju da je najveći broj novinara, sudija i tužilaca upravo posvećen ovom cilju. Da, ima nezrelosti koju neki ispoljavaju u odnosima s drugima (nezavisno od profesije kojom se bave), ali u suštini svi želimo biti dobri ljudi i korisni članovi zajednice (ili vjerovati da to jesmo) i tu ljudsku prednost (ili slabost) trebamo imati na umu prilikom razvijanja odnosa i saradnje.

Sada kada sam u(s)tvrdila da smo na „istoj strani“ (što se često zaboravlja), istakla bih i neke konkretne aktivnosti koje VSTV poduzima kako bi osigurao svoju misiju.

Kada bi me neko pitao za mišljenje o transparentnosti rada VSTV-a, rekla bih da je ogromna i da me često zaboli glava zbog toga. I zaista je velika, mnogo veća nego u istim ili sličnim institucijama razvijene demokratije. Poznat mi je argument da to tako i treba biti jer nismo baš razvijena demokratija, ali je VSTV i u „ne baš“ kontekstu iznadprosječno transparentna institucija.

Naše sjednice su otvorene za javnost. Svaki građanin i novinar je

Kada bi me neko pitao za mišljenje o transparentnosti rada VSTV-a, rekla bih da je ogromna i da me često zaboli glava zbog toga. I zaista je velika, mnogo veća nego u istim ili sličnim institucijama razvijene demokratije. Poznat mi je argument da to tako i treba biti jer nismo baš razvijena demokratija, ali je VSTV i u „ne baš“ kontekstu iznadprosječno transparentna institucija.

Svi će se složiti da je percepcija negativna. Pitanje koje se nameće jeste zašto je to tako? Da li je problem isključivo u pravosuđu? Da li je moguće da svi sve loše rade? Nije, ni teorijski! Najveći broj ljudi čestito i pošteno radi svoj posao, a zbog malog broja pojedinaca stvari se generalizuju i kreira se negativna percepcija.

dobrodošao da ih prati. Štaviše, razvili smo praksu da se u toku pauza sjednice daju izjave kako bi novinarima dodatno olakšali posao.

Pored sjednica i disciplinska ročišta su otvorena za javnost, tako da svaki zainteresovani građanin može prisustvovati pripremnim ili glavnim ročištima u disciplinskim postupcima protiv sudija i tužilaca.

Nadalje, na raspolaganju smo novinarima 24 sata sedam dana u sedmici!

Na upite novinara odgovaramo sa konkretnim informacijama, ekspresno! Većina novinara (90%) već istog dana imaju odgovore na svojim ekranima. Ukoliko ne možemo odgovoriti na zahtjev u toku dana, imamo praksu da pozovemo novinara i o tome ga obavijestimo precizirajući vrijeme odgovora (najčešće naredno jutro).

A zahtjeva ima mnogo, u 2017. godini tačno 360. Ove godine „zaostajemo“ sa „samo“ 199 upita u prvih devet mjeseci.

U navedeno „reaktivno“ djelovanje imamo i proaktivne aktivnost poput izdavanja saopštenja za javnost. U prošloj godini smo distribuirali 117 saopštenja za javnost i objavili 202 različita teksta o temama iz pravosuđa na web stranici VSTV-a i Pravosudnom portalu.

S obzirom na brojne ciljne grupe kojima nastojimo komunicirati poruke, u 2017. godini smo organizovali 21 događaj – konferencije, ceremonije ili konferencije za predstavnike medija.

Navela bih da upite novinara, u najvećoj mjeri, ne tretiramo kao zahtjeve po Zakonu o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI), jer bismo ih, striktno primjenjujući Zakon, sprečavali da rade svoj posao blagovremeno i efikasno. Posebno tretiramo zahtjeve po ZOSPI-ju koji su složenije prirode i zahtijevaju dosta vremena kako bi se podaci generisali iz sistema. Od 50 ovih zahtjeva u prošloj godini imali smo sedam u potpunosti odbijenih i devet djelimično odbijenih zahtjeva najčešće zato što nismo u posjedu traženih informacija, upućujući podnosioca na nadležnu instituciju.

Uz navedeno, aktivni smo i kada je riječ o gostovanjima u emisijama i davanjima izjava za medije.

Konačno, od maja ove godine počeli smo i sa komunikacijskim aktivnostima na društvenim mrežama LinkedIn i Facebook i dobro nam ide.

Da se o VSTV-u mnogo govori u javnosti svjedoče 2649 članaka i televizijskih priloga koje smo prikupili kroz monitoring medija u prvih devet mjeseci ove godine.

Ono što je najvažnije, nemamo politiku favorizovanja pojedinih novinara ili medijskih kuća. VSTV svoje goste, cijenjene novinare tretira na jednak način i naša vrata su širom otvorena za njihove zahtjeve!

Ne čini se, ali mnogo ličnog i profesionalnog zalaganja stoji iza ovih petstotinjak riječi kojim sam nastojala da prezentiram rad VSTV vezano za transparentnost.

Prije nego što zaključim, osvrnula bih se i na percepciju javnosti o radu pravosuđa. Svi će se složiti da je percepcija negativna. Pitanje koje se nameće jeste zašto je to tako? Da li je problem isključivo u pravosuđu? Da li je moguće da svi sve loše rade? Nije, ni teorijski! Najveći broj ljudi čestito i pošteno radi svoj posao, a zbog malog broja pojedinaca stvari se generalizuju i kreira se negativna percepcija.

Možda težište jeste NA pravosuđu da, kako reče generalna tajnica

Očigledno je da smo dobro definisali probleme i detektirali njihove uzroke. Ono što trebamo učiniti jeste da zajedno, vodeći se opštim dobrom, aktivno radimo na rješavanju problema kako bismo imali pravedniji život, sigurniju egzistenciju, izvjesniju perspektivu i konačno, kako bismo poslali pozitivniju sliku ka integracijama kojima težimo. Moramo (zasluženo) cijeniti i poštovati sami sebe i vlastite institucije kako bi nas drugi cijenili i uvažavali.

Udruženja BH novinari, „pravda bude vidljiva“ jer nije poduzelo dovoljno napora da komunicira rezultate rada. Možda odgovornost treba djelimično usmjeriti i ka medijima koji se fokusiraju na negativne pojave i rijetko i mlako izvještavaju o pozitivnim trendovima. Možda je i do građana koji više prate društvene anomalije od pozitivnih kretanja. Možda su tačna i istraživanja koja kažu da je samo 10 posto građana imalo direktan kontakt sa pravosudnim institucijama i da velika većina njih nema negativnu percepciju o pravosuđu, dok je 70-80 posto građana percepciju o radu pravosuđa steklo na temelju izvještavanja medija. Možda je do svega pomalo!

Očigledno je da smo dobro definisali probleme i detektirali njihove uzroke. Ono što trebamo učiniti jeste da zajedno, vodeći se opštim dobrom, aktivno radimo na rješavanju problema kako bismo imali pravedniji život, sigurniju egzistenciju, izvjesniju perspektivu i konačno, kako bismo poslali pozitivniju sliku ka integracijama kojima težimo. Moramo (zasluženo) cijeniti i poštovati sami sebe i vlastite institucije kako bi nas drugi cijenili i uvažavali.

Shodno navedenom, molim novinare za malo povjerenja i prostora za pozitivne priče, sudije i tužioce, posebno predsjednike sudova i glavne tužioce, za puno razumijevanje zahtjeva novinarske profesije. Unaprijed hvala!

Prokativnost tužilaštava u radu sa medijima sa posebnim osvrtom na krivična djela organizovanog kriminala i korupcije

Piše: Nina Hadžihajdarević - stručna saradnica za odnose sa javnošću, Federalno tužilaštvo BiH

Reformski procesi u sektoru pravosuđa podrazumijevaju niz mjera i aktivnosti usmjerenih na jačanje povjerenja građana u pravosudne institucije. Strategija za reformu sektora pravde u BiH za period 2008-2012, te Strategija za reformu sektora pravde u BiH za period 2014-2018, između ostalog utvrđuju transparentnost, odgovornost, profesionalnost i jednak pristup pravdi kao najbitnije aspekte dugoročnih strateških prioriteta.

Ključ jačanja povjerenja građana u pravosuđe, pored odgovarajućeg funkcionisanja pravosudnog sistema i efikasnog ispunjavanja njegove svrhe, je svakako i odgovarajuće komuniciranje s javnostima i građanima koji u različitim kapacitetima dolaze u kontakt sa pravosudnim institucijama.

Transparentnost pravosuđa je osnova za uspostavljanje mehanizama kontrole i jačanja povjerenja građana u pravosuđe. Međutim, zahtjev za uspostavljanje transparentnosti se ne može svesti samo na javnost sudskog postupka, već se ono odnosi na gotovo sve segmente rada pravosuđa, uključujući i rad Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, ali i sudova i tužilaštava. Ograničenja u ovom slučaju trebala bi postojati samo ondje gdje je objavljivanje određenih informacija izričito zakonom ograničeno iz razloga zaštite tačno određenih interesa.

Proaktivnost tužilaštava u radu sa medijima sa posebnim osvrtom na krivična djela organizovanog kriminala i korupcije

Ko god računa na javne komunikacije, mora savladati lekciju o medijima kao bitnom partneru. Vrijeme u kojem živimo obilježeno je medijima, njihovom brojnošću, enormnim značajem i zapanjujućom vezom sa svakodnevnim životom. U Bosni i Hercegovini trenutno postoji preko 140 radio stanica, 45 TV stanica, i neutvrđen broj informativnih internet portala, među kojima se ističe nekoliko sa velikom posjećenošću. Svi ovi mediji, po definiciji, okrenuti su javnom interesu i trebalo bi da služe svim stanovnicima jedne sredine, a njihov cilj, barem u teoriji, nije senzacija, nego tačna i blagovremena informacija.

Analizirajući sadržaj informativnih emisija, možemo slobodno reći da gotovo ne postoji niti jedna informativna emisija bez vijesti sa suđenja ili vijesti o nekom bitnom predmetu. Uprkos toj činjenici, novinari i dalje navode da je pravosuđe jako zatvoreno, te da su prinuđeni tražiti tajne izvore i „poluinformacije“, što je loše i za jedne i za druge. Takođe, navode da je pasivnost tužilaštva posebno prisutna kada su u pitanju „veliki predmeti“, korupcija i organizovani kriminal, zbog čega se stiče dojam da ove institucije ništa ne rade.

Dakle, napetost između ove dvije sfere, s jedne strane pravosuđa, s druge strane medija, ne prestaje, iz razloga što obje strane stavljaju granicu na različitim mjestima. Šta to znači? Mediji, sudovi/tužilaštva imaju različite standarde dozvoljene kritike i ono što mediji smatraju interesantnom informacijom o nekom optuženom, tužilac ili sudija smatra informacijom koja može ugroziti krivični postupak ili dovesti pozitivan ishod suđenja u pitanje. Tamo gdje novinari žele širiti informacije što je

Ko god računa na javne komunikacije, mora savladati lekciju o medijima kao bitnom partneru. Vrijeme u kojem živimo obilježeno je medijima, njihovom brojnošću, enormnim značajem i zapanjujućom vezom sa svakodnevnim životom. U Bosni i Hercegovini trenutno postoji preko 140 radio stanica, 45 TV stanica, i neutvrđen broj informativnih internet portala, među kojima se ističe nekoliko sa velikom posjećenošću. Svi ovi mediji, po definiciji, okrenuti su javnom interesu i trebalo bi da služe svim stanovnicima jedne sredine, a njihov cilj, barem u teoriji, nije senzacija, nego tačna i blagovremena informacija.

Zbog čestih tenzija između novinara i tužilaca, odnosno pravosuđa generalno, poduzete su mnoge formalne i neformalne inicijative kako bi se ovaj odnos učinio boljim. Razvojem proaktivnih strategija, mnoga tužilaštva i sudovi uspjeli su napraviti značajne pomake u interakciji sa novinarima.

Kako bi se odnos pravosuđa i medija podigao na višu razinu, u većini tužilaštva/sudova, barem u onim čija nadležnost pokriva veće teritorije, treba biti uposlena osoba za odnose s javnošću'. Bolji odnose uspostavili bi se postojanjem "Vijeća" koji bi sačinjavao predstavnike medija, tužilaštava i sudova na neformalnoj osnovi, a donosili bi neformalne rješenja koja bi se odnosila na zajedničke probleme.

više moguće, sudije i tužioci će protok informacija smanjiti na najmanju moguću mjeru, ako bi osigurali fer i korektno suđenje.

Zbog čestih tenzija između novinara i tužilaca, odnosno pravosuđa generalno, poduzete su mnoge formalne i neformalne inicijative kako bi se ovaj odnos učinio boljim. Razvojem proaktivnih strategija, mnoga tužilaštva i sudovi uspjeli su napraviti značajne pomake u interakciji sa novinarima.

Nakon što je 2010. godine zabilježen trend restrikcija u pristupu informacijama sa suđenja, koji je, kako se navodi u zvaničnim dokumentima, uveden u interesu zaštite ličnih podataka optuženih, osuđenih i drugih učesnika u postupku, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, usvojilo je i Smjernice za objavljivanje sudskih i tužilački akata na zvaničnim web stranicama sudova i tužilaštava u BiH. Uzimajući u obzir legitiman interes javnosti u ovoj oblasti, Smjernice nastoje da utvrde primjerena rješenja za Bosnu i Hercegovinu kada je u pitanju balans između zaštite ličnih podataka i javnosti sudskih i tužilačkih akata. Njihov cilj je da ujednače praksu u BiH kada je u pitanju proaktivno objavljivanje informacija, te da njihovom primjenom dođe do harmonizacije postupanja sudova i tužilaštava u postupku objavljivanja odluka na službenim web stranicama. Ovo bi u konačnici doprinijelo postizanju optimalnog nivoa transparentnosti pravosudnih institucija na cijeloj teritoriji BiH.

Opcije za promjene

Osnovni cilj reformskog procesa pravosuđa, koji traje i danas, je jačanje nezavisnosti i poboljšanja kvalitete i efikasnosti rada pravosuđa koji, između ostalih, podrazumijeva i unaprijeđenje transparentnosti rada pravosuđa u BiH.

Prvi korak ka otvranju prema javnosti (medijima, civilnom društvu, građanima, itd.) napravljen je u Sudu BiH i Tužilaštvu BiH, otvaranjem Ureda za odnose s javnošću u ovim institucijama. Osnovni zadatak Ureda je da medijima i široj javnosti dostavljaju relevantne informacije koje su u posjedu i pod kontrolom ovih institucija. Ovakav potez pokazao se veoma pozitivnim iz razloga što uspostavljanje Ureda doprinosi boljem razumijevanju rada pravosudnih institucija s jedne strane i zadovoljavanju velikog interesa javnosti sa druge strane.

Međutim, za razliku od Tužilaštva BiH, koji ima Ured, rukovoditelja Ureda i nekoliko zaposlenih, situacija u kantonalnim tužilaštvima u Federaciji, a i u Republici Srpskoj, je potpuno drugačija. Iako je segment odnosa s javnošću i komuniciranja tužilaštava sa građanima, lokalnim zajednicama i stručnim javnostima u Bosni i Hercegovini, ocijenjen kao bitan segment u oblasti vladavine prava u Bosni i Hercegovini, a u svjetlu europskih integracija naše zemlje i primjene svjetskih standarda u ovoj oblasti, samo četiri od deset kantonalnih tužilaštva u Federaciji, ima uposlenike koje se konkretno bave ovim poslom. U Republici Srpskoj samo jedna osoba u Okružnom tužilaštvu u Banja Luci obavlja posao glasnogovornika. Ostala tužilaštva za ove poslove odredila su sekretare, stručne saradnike ili tužioce, koji nisu u mogućnosti da se dovoljno angažuju radi brojnih obaveza, koji su prioritetni u obavljanju njihovih svakodnevnih poslova.

Kako bi se odnos pravosuđa i medija podigao na višu razinu, u većini tužilaštva/sudova, barem u onim čija nadležnost pokriva veće teritorije, treba biti uposlena osoba za odnose s javnošću'. Bolji odnose uspostavili bi se postojanjem "Vijeća" koji bi sačinjavao predstavnike medija, tužilaštava i sudova na neformalnoj osnovi, a donosili bi neformalne

Od iznimne je važnosti poticati istraživačko novinarstvo, kao bitan segment borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije. Na osnovu informacija dobijenih iz objava, koje su zasnovane na relevantnoj dokumentaciji, kritičkom i profesionalnom osvrtu i tužilaštva mogu adekvatno reagovati. S toga je neophodno, novinarima koji se bave izvještavanjem o korupciji, organizovanom kriminalu i ratnim zločinima, pružiti maksimalnu podršku i zaštitu, jer su isti često izloženi kako verbalnim, tako i fizičkim napadima.

rješenja koja bi se odnosila na zajedničke probleme. Takvo vijeće moglo bi pisati smjernice, preporuke, i druge materijale za bolje razumijevanje. Upravo bi smjernice na relaciji tužilaštvo-sud/mediji –koje bi bile jasne, praktične i sveobuhvatne za pristup medijima konkretnom tužilaštvu, doprinijele boljem pružanju podrške i logistike na relaciji tužilaštvo/sud-mediji. Mogle bi pokrivati neke sitne svakodnevne nesuglasice, ali i baviti se nekim složenijim pitanjima. Zajedničke konferencije i seminari, koji bi se održavali kako na lokalnom, tako i na regionalnom nivou, jer zajednička diskusija dovodi do boljih rješenja i većeg razumijevanja. Ovakav okupljanja služila bi i kao prostor za edukaciju obje strane: npr. tužioci bi mogli učiti praktičnu komunikaciju sa novinarima, a novinari o boljem i tačnijem izvještavanju o pravosuđu, posebno kada su u pitanju krivična djela organizovanog kriminala i korupcije. Takođe bi i outreach programi, koji bi podrazumijevali planiranu i učinkovitiju direktnu ili komunikaciju putem medija, bili neophodni kako bi se na neformalan, ali strukturalan način, razmijenile informacije od javnog interesa.

Ovo su samo neke od preporuka na osnovu kojih bi se kasnije mogla razvijati i nadograđivati saradnja tužilaštava sa javnošću, posebno medijima. Kada bi se samo dio nabrojanog realizovao, razlika u interakciji bi bila osjetno bolja. Naravno, da bi i mediji trebali uložiti više truda, posebno u specijalizaciji i edukaciji o izvještavanju o sudskim postupcima i podizanju nivoa znanja o njihovoj profesionalnosti, odgovornosti i etičnosti. Od iznimne je važnosti poticati istraživačko novinarstvo, kao bitan segment borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije. Na osnovu informacija dobijenih iz objava, koje su zasnovane na relevantnoj dokumentaciji, kritičkom i profesionalnom osvrtu i tužilaštva mogu adekvatno reagovati. S toga je neophodno, novinarima koji se bave izvještavanjem o korupciji, organizovanom kriminalu i ratnim zločinima, pružiti maksimalnu podršku i zaštitu, jer su isti često izloženi kako verbalnim, tako i fizičkim napadima.

Zaključak

Pravosudne institucije i mediji, kao i sve druge oblasti društvenog života, taoci su „zarobljene države“. I jedni i drugi djeluju u nedostojnim uslovima, što u mnogome otežava njihov rad, ali i međusobnu interakciju. Pritisci vlasti na medije jaki su čak i u demokratskim zemljama zapadne Evrope, a u borbi za veći tiraž najviše se cijene senzacionalističke vijesti. Nepotpuna, neobjektivna ili propagandistički informisana javnost, ne može formirati jasno sliku o bilo čemu, pa ni o pravosudnom sistemu, sudskim postupcima i nosiocima pravosudnih funkcija. Zato bi zadatak pravosuđa trebao biti povećavanje nivoa transparentnosti, kako bi se informacije od javnog interesa distribuirale u što širem obimu, ali na korektan i profesionalan način, a zadatak novinara, da izvještavaju isključivo u interesu javnosti. Etičko novinarstvo nije pisanje bilo čega. Novinari, kao i tužioci zastupaju javne interese, a ne lične, i to je glavna poruka koje se trebaju držati i jedni i drugi.

Važnost i koncepti odnosa s javnošću u tužilaštvima

Piše: Samir Beganović

Pravila i prakse tužilaštva Brčko Distrikta BiH

Organizacija odnosa s javnošću u tužilaštvima u BiH zasniva se dominantno na konceptu delegacije ovlaštenja javnog predstavljanja službenicima s potrebnim kompetencijama u cilju profesionalizacije u izvršavanju ove danas naročito važne nadležnosti. Bilo da se radi o delegaciji potrebnih ovlaštenja ili izuzetno, o njihovom zadržavanju na strani glavnih tužilaca, važeći koncepti organizacije odnosa s javnošću teže dostizanju općeg cilja da se pravda učini vidljivom.

Internu organizaciju poslova odnosa s javnošću u Tužilaštvu Brčko distrikta BiH karakteriše koncentracija potrebnih ovlaštenja na radnom mjestu sekretar Tužilaštva, te proaktivnost u primjeni većeg broja instrumenata interne i eksterne komunikacije. Učinkovitost ove vrste poslova uslovljena je osiguranjem stalne interne dostupnosti informacija od javnog značaja službeniku za odnose s javnošću, te obradom i prenosom informacija javnosti od strane zaduženog izvršioca. U vrlo precizno uređenom organizaciono-pravnom okviru ovog tužilaštva sekretar pribavlja, obrađuje i dostavlja informacije za javnost na kontrolu i odobravanje glavnom tužiocu, koji ih kontrolira i vrši njihovo odobravanje. Ciklus pribavljanja, obrade i autorizacije informacija od javnog značaja, okončava se njihovom distribucijom ciljnim javnostima putem široko dostupnih instrumenata eksterne komunikacije. Kao takva, interna organizacija Tužilaštva usmjerena je na dostizanje specifične institucionalne vizije u datoj oblasti koja glasi: „Tužilaštvo Brčko distrikta BiH prepoznato je kao javno odgovorna institucija koja efektivno djeluje na učvršćivanju vladavine prava“.

Informacije od javnog značaja u pravilu se pribavljaju, a u svakom slučaju provjeravaju, putem Sistema za automatsko upravljanje predmetima u tužilaštvima (TCMS), čijim bazama podataka sekretar pristupa bez ograničenja. Do informacija od javnog značaja sekretar dolazi i prisustvom na sjednicama Kolegija Tužilaštva i drugim internim sastancima, pristupom optužnicama u okviru izvršavanja zadatka njihovog redigovanja za objavu na web stranici, te neposrednom komunikacijom s glavnim tužiocem, tužiocima i ostalim zaposlenicima. Iz najšireg kruga dostupnih informacija sekretar vrši selekciju informacija od javnog značaja, njihovu obradu i distribuciju javnosti koristeći uglavnom proaktivne forme informiranja (saopćenje za javnost, aktuelnosti, redigovana optužnica) ili pak reaktivne forme informacija (odgovori na medijske upite, rješenja o pristupu informacijama, usmene informacije i drugo).

Pored raznovrsnosti instrumenata interne komunikacije i decidno utvrđenih pravila njihove komplementarne primjene, odgovarajuća eksterna komunikacija najdirektnije zavisi od ciljnih javnosti i korištenja većeg broja kanala prezentacije. U Tužilaštvu Distrikta, naspram definiranih ciljnih javnosti (opća javnost, mediji, pravosudna i stručna zajednica, druge javnosti) kao instrumenti eksterne komunikacije koriste se: saopćenja za javnost, web stranica, izjave, intervjui, RTV emisije, konferencije za medije, brošure, bilteni i oglasna tabla. Putem najmanje jednog, a najčešće istovremenim korištenjem više kanala komunikacije, Tužilaštvo kontinuirano predstavlja i javnosti obrazlaže vlastitu institucionalnu poziciju. To redovno čini prilikom podnošenja godišnjeg izvještaja o radu, događaja ili specifičnog pitanja od interesa za ja-

Informacije od javnog značaja u pravilu se pribavljaju, a u svakom slučaju provjeravaju, putem Sistema za automatsko upravljanje predmetima u tužilaštvima (TCMS), čijim bazama podataka sekretar pristupa bez ograničenja. Do informacija od javnog značaja sekretar dolazi i prisustvom na sjednicama Kolegija Tužilaštva i drugim internim sastancima, pristupom optužnicama u okviru izvršavanja zadatka njihovog redigovanja za objavu na web stranici, te neposrednom komunikacijom s glavnim tužiocem, tužiocima i ostalim zaposlenicima.

Sadržajna, aktuelna i stalno ažurna web stranica www.jt-brckodistriktbih.pravosudje.ba je zbog svojih prednosti brze i istovremene distribucije velikog broja informacija javnosti veoma iskorišten instrument eksterne komunikacije u Tužilaštvu Distrikta. Opći cilj web predstavljanja je približiti ulogu Tužilaštva u pravnom sistemu i društvenoj zajednici u cjelini svim subjektima na koje se odnosi. U funkciji općeg je specifični cilj da se putem interneta omogući javnosti efikasan alat da bez proceduralnih poteškoća i nepotrebnog čekanja pristupi velikom broju informacija od javnog značaja (organizacija, poslovanje, propisi, izvještaji o radu, budžet, optužnice, saopćenja, servisni podaci i dr.)

vnost i medije, povodom okončanja postupka ili njegove važne faze u slučajevima od posebnog javnog interesa ili značajne promjene u legislativi koja utiče na rad Tužilaštva. Politika prezentacije informacija javnosti zasniva se na principima: proaktivnosti, ravnopravnog tretmana medija, stalne dostupnosti, objektivnosti i kontrolabilnosti procesa.

Saopćenjem za javnost najčešće se aktuelizira rad tužilaštava u vezi sa slučajevima od posebnog javnog interesa u fazi istrage, naročito u slučaju određivanja pritvora, a redovno u fazi optuženja. Zbog dužine krivičnog postupka u cjelini, koja najčešće nije u odgovornosti tužilaštava, parcijalno informisanje javnosti o fazama postupka iako je nužno, sa stanovišta konačne generalne poruke o izvršavanju pravde u krivičnim stvarima ipak nije dovoljno učinkovito. S tim u vezi, javnost je potrebno obavještavati i o krajnjem rezultatu procesuiranja nezavisno od konačnog pravnog ishoda. U ovoj formi javnost se dakle, konkretno upoznaje s načinom okončanja postupka ili jedne njegove faze, te s činjenicama u kojima se ogleda posebni javni interes slučaja, ali i ukazuje na odgovarajuću institucionalnu reakciju kroz preduzete, tekuće i predstojeće procesne radnje. Tužilaštvo Distrikta, pored informiranja javnosti u svim fazama krivičnog postupka, javnosti prenosi i definitivnu informaciju što čini prilikom donošenja presude odnosno nastupanjem njene pravosnažnosti. Za obradu i objavu saopćenja o pritvoru, saopćenja o potvrđivanju optužnice ili saopćenja o presudi u ovoj instituciji važe specifični principi, od kojih su najvažniji: relevantnost slučaja, sadržajnost informacije, te objektivnost i razumljivost poruke, uz pojašnjavanje pravne situacije bez složenih pravnih konstrukcija. U tehničkom smislu, saopćenja se objavljuju na web stranici i dodatno distribuiraju medijima putem elektronske pošte. Na zahtjev elektronskih medija sadržaj saopćenja prezentira se putem audio ili audio-video izjave, u pravilu od strane sekretara, a u naročito važnim slučajevima od strane glavnog tužioca. Po pravilima za obradu saopćenja aktueliziraju se i vijesti o organizacionim aktivnostima, zakonodavnim promjenama, strateškim i operativnim planovima, edukaciji i drugim važnijim pitanjima iz oblasti tužilačke uprave, koje se naposljetku u formi aktuelnosti objavljuju na web stranici.

Sadržajna, aktuelna i stalno ažurna web stranica www.jt-brckodistriktbih.pravosudje.ba je zbog svojih prednosti brze i istovremene distribucije velikog broja informacija javnosti veoma iskorišten instrument eksterne komunikacije u Tužilaštvu Distrikta. Opći cilj web predstavljanja je približiti ulogu Tužilaštva u pravnom sistemu i društvenoj zajednici u cjelini svim subjektima na koje se odnosi. U funkciji općeg je specifični cilj da se putem interneta omogući javnosti efikasan alat da bez proceduralnih poteškoća i nepotrebnog čekanja pristupi velikom broju informacija od javnog značaja (organizacija, poslovanje, propisi, izvještaji o radu, budžet, optužnice, saopćenja, servisni podaci i dr.)

S izuzetkom optužnica za krivična djela protiv polne slobode i morala, braka i porodice, te optužnica koje se na bilo koji način odnose na maloljetna lica, sve optužnice po potvrđivanju rediguju se u web uredništvu i objavljuju na web stranici. Pored toga, optužnice od posebnog javnog interesa, koje su kao takve definirane Poslovníkom o radu web uredništva, u skladu odgovarajućim smjernicama Visokog sudskog i tužilačkog Vijeća BiH, dodatno se aktueliziraju i putem saopćenja za javnost. Značaj ovakve kategorizacije optužnica nije samo u utvrđivanju javnog interesa za objavu optužnice i pratećeg saopćenja, već i u tome što pri takvoj obradi ličnih podataka optuženog nije nužno provoditi postupak potpune zaštite njegove privatnosti. Ime, prezime, godina i mjesto rođenja optuženog u ovakvim slučajevima ne štite se mjerom

Kategorizacija optužnica od javnog interesa u Tužilaštvu Distrikta izvršena je dvojako, naspram vrsta krivičnih djela na koja se odnose (osnovna lista) i visine zapriječene kazne ili svojstva optuženog i drugih okolnosti koje im daju poseban javni značaj (dopunska lista). Osnovna lista obuhvata optužnice za ratne zločine, terorizam, krivična djela iz oblasti poreza, protiv države, ubistvo, ubistvo na mah, ubistvo iz nehata, tešku tjelesnu povredu, razbojništvo, razbojničku krađu, tešku krađu, teška krivična djela protiv javnog saobraćaja, te krivična djela protiv zdravlja ljudi, službene ili druge odgovorne dužnosti, opće sigurnosti ljudi i imovine, pravosuđa, javnog reda i pravnog saobraćaja.

anonimizacije. Ipak, i za otpužnice iz ove kategorije ostaju dužnosti zaštite ostalih ličnih podataka i poštivanja pretpostavke nevinosti procesuiranog lica. U tom pravcu, naročito je važno pravilno označavati njegov procesni status, te u odnosu na osumnjičenog i optuženog potencirati presumpciju nevinosti jasnim navođenjem odgovarajuće napomene u samoj informaciji.

Kategorizacija optužnica od javnog interesa u Tužilaštvu Distrikta izvršena je dvojako, naspram vrsta krivičnih djela na koja se odnose (osnovna lista) i visine zapriječene kazne ili svojstva optuženog i drugih okolnosti koje im daju poseban javni značaj (dopunska lista). Osnovna lista obuhvata optužnice za ratne zločine, terorizam, krivična djela iz oblasti poreza, protiv države, ubistvo, ubistvo na mah, ubistvo iz nehata, tešku tjelesnu povredu, razbojništvo, razbojničku krađu, tešku krađu, teška krivična djela protiv javnog saobraćaja, te krivična djela protiv zdravlja ljudi, službene ili druge odgovorne dužnosti, opće sigurnosti ljudi i imovine, pravosuđa, javnog reda i pravnog saobraćaja. Dopunskom listom, koja je komplementarna osnovnoj listi, generalno su obuhvaćene optužnice za krivična djela za koja se može izreći kazna dugotrajnog zatvora ili kazna zatvora u trajanju od deset godina ili koja su počinjena u vršenju službene dužnosti ili druge odgovorne dužnosti ili za koja je optužen nosilac bilo koje javne funkcije. Izuzetno, optužnice od javnog interesa mogu se odnositi na specifične slučajeve izvan osnovne ili dopunske liste o kojima je važno obavijestiti javnost upravo u ovoj formi. Za takve slučajeve potrebno je ad hoc provesti i evidentirati procjenu javnog interesa, za razliku od optužnica iz osnovne ili dopunske liste za koje je javni interes za objavu utvrđen iternim aktom Tužilaštva.

Pored identiteta optuženog u optužnicama od posebnog javnog interesa anonimizacija se ne provodi u slučaju da je identitet nosioca podatka od ranije poznat javnosti ili ako se radi o drugoj informaciji od posebnog javnog interesa. Na ovaj način dozvoljeno je postupiti ako se osumnjičeni krije ili se nalazi u bjekstvu, ili ako je potrebno preduzeti neki drugi oblik nužne interakcije institucija i građana u demokratskom društvu radi funkcioniranja vladavine prava i zaštite vrijednosti zaštićenih krivičnim zakonodavstvom. Kako je, međutim, po svom cilju, anonimizacija instrument zaštite privatnosti to se ova mjera uvijek i u potpunosti provodi u odnosu na lične podatke oštećenog, svjedoka i trećih lica koja se u informaciji uzgredno spominju. Ona je, svakako, nužna i u odnosu na ličnost osumnjičenog, optuženog i osuđenog, ukoliko se ne radi o postupku po optužnicama od posebnog javnog interesa.

Za razliku od proaktivnih formi, koje se objavljuju po službenoj dužnosti, za reaktivne forme informacija potreban je zahtjev zainteresirane ciljane javnosti. I mada se, kao uostalom i druge forme informacija Tužilaštva, obrađuju u skladu s principima Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH (ZOSPI) odgovori na medijske upite ne zasnivaju se na ovom zakonu, već na općim odredbama Zakona o Tužilaštvu koje reguliraju javnost rada. Ovu formu informacija, naime, određuje usmjerenost na konkretno traženi podatak pod kontrolom javnog organa, te s tim u vezi mogućnost i potreba naročito efikasnog provođenja procedure obrade i dostavljanja. S druge strane, iako se takođe naročito brzo donose (znatno prije isteka roka od 15 dana), rješenja o pristupu informacijama se isključivo odnose na dostavljanje određenog dokumenta u posjedu Tužilaštva u već postojećem, dostupnom obliku. Dok se dakle, odgovori na medijske upite odnose na dostavljanje podataka (nepravni postupak), dotle se rješenja o pristupu informacijama, procesno i materijalno zasnovana na ZOSPI-u, primjenjuju na distribuciju

konkretno određenih postojećih dokumenata (upravni postupak).

I pored, u pravilu, efikasne organizacije odnosa s javnošću tužilaštva nisu otporna na krizne situacije kojima je nužno efektivno upravljati. Izvršenje teškog krivičnog djela, curenje informacija u osjetljivim predmetima, “skandalozni” i “ekskluzivni” slučajevi, zlonamjerna interpretacija tužilačkih odluka, napadi na privatnost ili pak neodgovarajuće odluke tužilaštava zahtijevaju naročito proaktivan pristup u upravljanju krizama. U tom procesu neophodno je ispraviti pogrešno, netačno ili obmanjujuće informiranje javnosti, podstaći najširu moguću distribuciju informacija o vrijednim postignućima tužilaštva, poboljšati javni imidž institucije i konačno potvrditi težnju za boljim razumijevanjem uloge cjelokupnog tužilačkog sistema u okviru društvene zajednice.

Impressum

Izdavač

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, BiH

Tel: +387 33 223 818;

Fax: + 387 33 255 600

E-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;

Web: www.bhnovinari.ba

Redakcijski kolegij biltena

Faruk Kajtaz

Siniša Vukelić

Borislav Vukojević

Bedrana Kaletović

Amer Tikveša

Urednica

Rea Adilagić